کۆنگرەی بالیسان.. عومەر محەمەد

نازانم کەی کۆنگرەی بالیسان بەسترا، تەنانەت مانگ و ساڵەکەشیم لەیاد نەماوە، بەڵام دوای شەڕی ناوخۆ و پێش ڕوخاندنی ڕژێمی بەعس، لەبن چادرێکی گەورەدا بوو، سەرزەنشتی خۆم دەکەم کوا ڕەوایە ڕۆژێکی ئاوا بایەخدارو مێژوویی میللەتەکەم لەیاد بکەم ! بەڵام دڵنیام هەرمن نیم بەڵکو تاقە کوردێک تەنانەت ئامادەکارانی کۆنگرەو سەرۆک و سەرکردەی حزبەکانیش لە بیریان نەماوە!.

بەهەرحاڵ منیش بانگهێشتکرابووم و ماڵیان ئاوابێت بەهۆی ئەوەی لە دۆسیەی ئەنفالدا چالاکم، ووتەیەکیان بۆدانابووم، دەبوو لەماوەی ٥ خولەکدا لەکۆنگرە پێشکەشی ئامادەبووانی بکەم، ئەوە بۆمن دەرفەتێکی گرنگ بوو، چونکە حزب و ڕێکخراوەکان لە لوتکەدا بەشداربوون، بارزانی و تاڵەبانی لە پێشی پێشەوە دانیشتبوون، نەدەبوو دەرفەت لە دەست بدەم، هەرچەندە کاتەکەم زۆرکەم بوو، بەڵام ئامانجم پێکا. لە وتەکەمدا لەپێشەوە بە ڕەخنەیەک دەستم پێکرد، گوتم: دەبوو کۆنگرە لەژیر ئەم دروشمی (شەرمە ! دەست و پەنجەی ئازیزانمان لە بیابان تێکەڵ بەلم بن، ئێمەش لەرێ دەست و پەنجەی یەکتر بشکێنین) بەرێوەچوبایە، تەماشام کرد لە نیگاو چاویاندا دیارە بەرپرسان قسەکەم قەڵسن، گوێم نەدانێ و درێژەم دایە، ڕووم لە هەردوو سەرکردەی یەکێتی و پارتی و سەرۆکی هەردوو حکوومەتی هەرێم کرد، چونکە ئەوکاتە هەرێمی کوردستان دوو حکومەت و دوو سەرۆک وەزیران و دوو وەزیری کارەباو دوو وەزیری تەندروستی و دوو وەزیری مافی مرۆڤی هەبوو، کەچی نە کارەبا هەبوو، نە تەندروستی هاوڵاتییەکانی باش بوو، نەبریندارانی چەکی کیمیایی چارەسەرکرابوون و مافی مرۆڤیش لەوپەڕی خراپیدا بوو! بەڵام کۆنگرەی بالیسان مژدەبەخش و بنیاتنەربوو، چونکە بۆهەتا هەتایە کۆتایی بەشەڕی ناوخۆهێنا کە دەتوانم بڵێم ئەوتارە کورتەی من کۆتایی بەشەڕی ناوخۆ هێنا، کە ئەم چەند پەرەگرافە بوون :

بیرۆکەی بەستنی کۆنگرەی بالیسان، کە بۆ گەڕانەوەی شکۆی خەڵک و ئاشتی ومتمانە بوو، پێشنیازی من بوو کە داوام کردبوو لەناوچە ئەنفالکراو وکیمیابارانکراوەکاندا ببەسترێت بۆیە هەق بوو، ڕێزلێخاوەنداریتی گیرابا، ڕەخنەی ئەوەم گرت هەرلەبەراییەوە دزییەک هەیە، ئێستاش من گەردنتان ئازاد دەکەم بەمەرجێک (قات لەبەرێک نەهاتبێ وەک بیرۆکەی خۆی پێی فرۆشتبنەوە) بیرۆکەکەم

بۆئەوە بوو وەک رێزلێنانێکی مەعنەوی و سەرمایەی رەمزی بۆ قوربانیانی ئەنفال وکیمیاباران وشەهیدانی سەنگەر بەتایبەتیش وەک رێزلێنانێک بۆ هەموو ئەو مر□قانەی لە بەرەکانی شەڕی ناوخۆدا گیانیان لەدەستداوە، یاخود ئەندامێکی جەستەیان لە دەستداوەو ئێستا خاوەن پێداویستی تایبەتن و پێیان دەگوترێت کەمئەندامی سەنگەر.

لە یەکێک لە شارەکان یاخود لە گوندە کیمیابارانکراوەکان (وەک شاری هەڵەبجەو گوندەکانی بالیسان وشێخ وەسانان، گۆپتەپەو عەسکەر، سێوسێنان) یان لەگەرمیان کۆنگرەیەکی ئاشتی ببەستن پەیمانی شەرەف بدەن و بۆ هەتاهەتایە، کۆتایی بەشەڕی ناوخۆ بهێنن .

ئامانج لەبەستنی کۆنگرە لە بالیساندا بۆئەوەیە چیتر مزایەدە کردن بەخوێنی شەهیدان وئەنفالکراوانەوە نەکرێت، بەهەر حاڵ، کۆنگرەی بالیسان کۆمەڵێک بڕیاری گرنگیدا بەم شێوەیەی خوارەوە :

□ لەبەر ڕۆشنایی کۆنگرەی بالیسان، پەرلەمانی کوردستانی پڕۆژە یاسایەک پەسەند بکات بۆئەوەی هەرحزبێک دەستپێشخەری شەڕی ناوخۆبکات، بخرێتە لیستی ڕەشەوەو پەرلەمانی کوردستان بەسوکایەتی کردن بەشەهیدو ئەنفالکراوان بریاری لێبدات.

□ لەبەرئەوەی هەموو لایەک کۆکن لەسەر ئەوەی ئەنفال گەورەترین هەڕەشەو بێحورمەتی بوو، بە مر□ق بوونی کورد، ئەوا پێویستە ئێمەش لەبەرامبەردا تائەوپەری مر□قد□ستو میهرەبان بین لەگەڵ یەکترو لەگەڵ دەوروبەرو تەنانەت لەگەڵ هەموو مەل وباڵندەو زیندەوەرانیش، چونکە ئەوانیش وەک مر□ق ب□ چەکی کیمیایی مردن و تەنانەت وەک مر□ق سوکایەتیان پێکرا.

□ باشترین رێزگرتن لە شەهیدان و قوربانیانی تاوانی جینۆساید رێزگرتنە لە ماف و ئازادی زیندووەکان، بۆیە پاراستنی ئازادیەکانی ئینسان دەبێت گرنگترین خاڵ بێت لە نوسینەوەی دەستوری هەرێمدا .

□ یادەکانی کیمیابارانی هەڵەبجەو کۆمەڵکوژی ئەنفال ناکرێنە پشوو، بەڵکو دەبێت زۆرترین کارو ئەرک بگرینە ئەستۆ، بەو پێیەی داواکردنی پشوو کۆمەڵگا دەکاتە تەمبەڵخانەو بۆ یادەکانی جینۆساید پێشنیارێکی هەژارە، بۆیە بەباشی نازانین، چونکە وەفاداری‌و ئەرکی تێدانیە بەرامبەر قوربانیەکان بەپێچەوانەوە بڕیار دەدەین ئەو ڕۆژانە گەرم‌و گورتر کاربکەین، نەك هەر ئەوەندە بەڵکو بەلای کەمەوە لە1%ی داهاتی ئەو ڕۆژەی هەر تاکێکی کوردستان ببەخشرێتە بنیاتنانەوەی وڵات، یان چارەسەرکردنی بریندارانی چەکی کیمیاوی، پێکهێنانی پڕۆژەی ڕۆشنبیری و فریاگوزاری و تەندروستی بۆ ئەو ناوچانەی بەر سیاسەتی جینۆساید کەوتوون، بۆئەوەی هەموو هاو□اتیەك پشکی راستەوخۆی لەو پڕۆژانەدا هەبێ□ و شەرەفی بەشداری

کردنی راستەوخۆی بەربکەوێ□ و شانازییان پێوە بکات .

□ لە هەر ر□ژێکی یادەکانی جینۆسایددا،هەر کوشتنێکی بەئەنقەست بەدەر لە سزایی یاسایی خۆی دووسا□□ی رێزنەگرتن لە قوربانیانی ئەنفال وکیمیاباران وشەهیدانیشی بچێتە سەر.

□ هەردوو کەسێک لەو ڕۆژانەدا بەشەڕ بێن بە تۆمەتی رێزنەگرتن لە قوربانیانی جینۆساید دادگایی بکرێن .

□ هەر رێکخراووکەسایەتیەک ئەگەر دەرکەوت بازرگانیی بەسەر ئەو دۆسێیانەوە دەکات، مۆڵەتی کارکردنی لێ وەربگیرێتەوە و رێگەی بەشداریکردنی هیچ چالاکییەکی نەدرێت .

□ هەر ماڵێکی شەهیدان و ئەنفالکراوان ناوی هەموو شەهیدەکانی لەسەر پێناسی شەهیدەکەی بنوسرێ کە وارسی یاسایی هەڵیدەگرێت،

□ هەموو ماڵێکی شەهیدو ئەنفالکراوان لە سەر دیوارو دەرگای ماڵەکەی ناوی شەهیدەکان و ئەنفالکراوەکانیان بنووسرێت .

□ لەبەر ئەوەی یادەکان هی هەمووانن، بۆیە نابێت کەس بە ناو□ی فەرمی داوەتی ئەم یادانە بکرێن.

□□ دەبێت بۆ کۆنگرەی داهاتوو لەبری ئەم چادرە مۆنۆمێنتێکی شایان و ڕێک وپێک دروست بکرێت وهۆڵی گەورەی بۆ کۆنگرەکان تێدا بێت.

□□ مەرج نیە ئەم کۆنگرەیە هەموو ساڵێک لەبالیسان بکرێت.

من لەم خەیاڵانەدا ون ببووم کە زەنگی تەلەفۆنەکەم وەئەگای هێنام، یەکێک لە هاوڕێ خۆشەویستەکانم لە بالیسانەوە ئاگاداری کردم، کەسبەی بۆ یادی کیمیابارانی بالیسان داوەتکراویت و پێمانخۆشە ئامادە بیت. بۆ زانیاری خوێنەران هەتا ئیستا بالیسان نەک شوێنێکی شایان بۆ یادی کیمیابارانی تێدانیە، بەڵکو مۆنۆمێنتێک بۆ شەهیدانی کیمیابارانیش نەکراوە.

پێشکەش بە خۆپیشاندەرانی دۆڵی بالیسان

٩/٢/٢٠١٦ سلێمانی

دەتوانیت مر□ق بیت، نەک شتێکی

دی.. عومەرمحەمەد

لە پەراوێزی کەمپەینی “ناوی من ناوی دایکمە”

لەبەرایدا دەستخۆشی لە ئامادەکارانی کەمپەینەکە دەکەم، رێزی ئەوانەش دەگرم کە دژن یان تێبینیان هەیەو هێشتا ئامانجەکەیان لاڕوون نییە. دەبێت کەمپەینەکەش ئامانجەکە ڕوونتر بکاتەوە. دوو ڕێگا بۆ گەیشتن بە ئامانجەکە هەن. یان بەگفتوگۆ لەگەڵ حکومەت و پەڕلەمان بەبێدەنگی هەتا دەگەینە ئامانج، یان فشاری میدیایە. واتا وەک ئێستا دەیکەین بەبابەتی میدیاو سۆشیال میدیا، بەڵام بەبێ خۆنواندنی خەڵکی خۆشگوزەران بۆ فیزلێدان.
بێگومان ئەوەی بەیاسایی کردنی لەکن ئامانج بێت رێگای یەکەمیان دەگرێت. دەنا لەوەزیاتر ئارەقی بەنارێژن و لەولاشەوە خەڵکانێک شەڕی ئایدۆلۆژی پێدەکەن و قوربانیەکان و بە ناسنامەکانیش با بەخۆیان سیربخەن و زوڕنا لێبدەن.
من پشتگیری کەمپەینەکەم بۆ ئەوەی شەڕی کەس بکەم، نەک هەربۆ منداڵانی باوک نادیار و چەسپاندنی ناوی دایک. بەڵکو بۆ بەدەستهێنانی ناسنامەی ئەو مرۆڤانەی کە ناسنامەیان نییە، تۆ کە پشتیوانی ئەم کەمپەینە دەکەیت دەبێت ئازاری مرۆڤی پەراوێزخراوت چەشتبێ و بزانیت کە نەبوونی ناسنامە واتا مرۆڤ لە دۆزەخدا، مەگەر هەر ئەو مرۆڤانە بزانن بێ ناسنامەیی چەندە سەختەو چۆن فڕێی داونەتە خوار هەژاریەوەو چۆن لە مرۆڤەوە کردونی بەکەتەرەداری وشکهەڵاتوو.

نمونەیەک دەخەمەڕوو:
دایکێک دەناسم، نەک منداڵەکانی، تەنانەت خۆشی ناسنامەی نییە، چیرۆکی ئەم دایکەو منداڵەکانی هێندە تراژیدیە گەلێک شەو خەوی لەچاوان تەراندوم و هیچم لە دەستنەهاتووە.
دایکەکە چیرۆکی خۆی بۆ باسکردم وتی: (من دایک و باوکی خۆمم نەدیوەو نازانم کێن، لەپەلاماری ئەنفالدا جاشێک، کە دیوێتی دایکم و باوکم لەدۆخێکی خراپدان و منیان پێ ئیدارە نەدراوە، لەوکاتەدا کە دایکم و باوکمیان بەرەو خوار بردووە جاشەکە چاکەی کردووەو منی هەڵگرتووەو هێناومی بۆ سلێمانی لەماڵی خۆیاندا لە قلیاسان گەورەی کردم بەڵام لەتەمەنی ١٤ ساڵیدا دامی بەشوو، بەقسەی ئەو مێردم بەپیاوێکی خەڵکی رۆژهەڵاتی کوردستان کرد. هەر لەلای مەلا مارەی

کردم، ساڵی ١٩٩١ ڕۆیشتینەوە بۆ ئێران و لەوێش نەپەرژا گرێبەستی هاوسەرگیریم بەنەکراو کەچی دوایی کرد، ئیتر من دیسان بێکەس مامەوەو دیسان لەگەڵ منداڵەکانم (کوڕوکچەکن) هاتینەوە بۆ ئەمدیو ئێستا نەخۆم و نەمنداڵەکانم هیچمان ناسنامەمان نییە !! منداڵەکان ئێستا گەورەبوون هەتا شەشی سەرەتاییان خوێندو لەبەر بێ ناسنامەیی نەیانتوانی چیدی بخوێنن).

باشە گریمان سەرلەبەری ئەم چیرۆکە هەڵبەستراوە، ئە خۆ سێ مرۆڤ بەگۆشت وئێسقانەوە بوونیان هەیەو لەناوماندا بەمەینەتی دەژین. بۆ دەبێت بێ ناسنامە بن؟ چۆن بژین و چۆن بخوێنن ؟ ئەی بەها مرۆییەکەیان ؟ ئەی بەهای ئیدارەو مافی مرۆڤ ؟ چ دەبێت ئەگەر ئەم ژنە ناسنامەی عێراقی و کوردستانی و مافی مانەوەی پێبدرێت و لەسەر ناوی خۆی ناسنامە بەمنداڵەکانیشی دەربێت؟ ئەم چیرۆکە پێمان دەڵێت مەرج نییە ئەم کەمپەینە هەر بۆ ئەو منداڵانە بێت کە لەژێر جەبری داعش و لەو دۆخە نائینسانییەدا هاتبنە دونیاوە کە ژنی تێدا لاقەکراوەو منداڵی لەدەرەوەی خێزان تێدا هاتووتە دونیاوەو باوکیان نادیارە. باشە واگریمان باوکیان دیارە کە داعشەکە، ئایا ئەو منداڵانە مافی ئەوەیان نییە کە قایل نەبن تیرۆرستێک وەک باوک ببێتە پاشگری ناوەکەیان ؟ ئیدی لەوەها حاڵێکدا چ پیرۆزی وبەهایەکی باوک دەمێنێ ؟

کۆمەڵگای دوای جەنگ مرۆڤی دەوێ بۆ بونیاتنانەوە، کورد لە مێژە لە جەنگدایەو زیاد لە جارێک پەلاماری جینۆساید دراوە، لەدوای روخانی ڕژێمی بەعسیش قۆناغی راگوزەری دادوەری (مرحلة العدالة الانتقالیة)ی بەخۆیەوە نەدیوە، قوربانییەکان بەمافەکانیان نەگەیشتوون، دەنا هەزاران دۆسەی تراژیدی هەن پێویستیان بەچارەسەرە، هەزاران قوربانی هەن پێویستیان بەگەڕانەوەی ماف و شکۆیە، جا مەرج نییە قوربانییەکان راستەوخۆبن هەندێکیان ناڕاستەوخۆن، تەنانەت ناباون هەر بۆنموونە من کوڕی جاشێک دەناسم دەڵێت: ئەگەر بەدەست من بێت ناوی باوکم لەنفوس دەسڕمەوەو بەلابردنی ناوی باوکم ئەو پەڵەیە لەتەوێڵی خۆم دەکەمەوەو ناسنامەکەم و تەنانەت ناوی خۆشم دەگۆڕم، چونکە نەمن و نەدایکم هیچ دەسەڵاتمان نەبووە لەوەی باوکم دەبێتە جاش یان باش.
دەیان دەسە هەن باوک بەدەرەقییەوە ماڵەی لەگەڵ هاوژین و منداڵی خۆی کردووەو بۆیان بووەتە مایەی شەرمەزاری بۆ لەوەها حاڵێکدا منداڵەکانی مافی ئەوەیان نەبێت کە بەناوی دایکیانەوە بناسرێنەوە نەک باوکە بەدکارەکەیان ؟ خۆئەوە بەدیوەکەی تریشدا هەر ڕاستە.

دەی ئەگەر زەمینە بۆئەم مرۆقانە برەخسێ و ناوی دایک بەیاساو بە ئاسایی وەک ناوی باوک وەربگیرێت، هەم لەروی سایکۆلۆژییەوە ئەو مرۆڤانە ئاسودە دەبن هەم دەرفەتی زیاتریش بۆ ئەومنداڵانە دەرەخسێ کەلەدەرەوەی خیزان هاتوونەتە ژیانەوە یاسا دەبێتە چەترێک کە لە ژێریدا کەمتر دەکەونە بەرتانەوتەشەری مرۆقی جاهیل ودەرەق.
ئەمە ئەگەر بەبێــدەنگی و بەبێ چەلەحـــانە و جنێـــودان و شەڕی ئایـدۆلۆژی بەعەلمـانی وئیسلامییەوە، بەدینـدارو بێـدینەوە، بەڵـام بەوێــژدان و ئەخلاقەوە زەمینەمــان بۆ شکۆداری مـــرۆق سازانـــدو بەردەرگـای حکومەتمـان گـرت دەتـوانین بە یاسـایەکیش ئەم کێشەیە چارەسەر بکەین.

بەڵام ئەوەش هەروا ئاسان نیەو کاتی پێویستە، چونکە ئەوە تەنها دیوێکی کێشەکەیەو تەنانەت بەیاسایی کردنیش تەواوی ئامانجەکە بەدی نایات، چونکە هێشتا لایەنە کلتوری و کۆمەڵایەتیەکەی دەمێنێت، واتا بەیاسایی کردنی پاشگری ناوی دایك ئەو منداڵانە لە بێ شکۆیی ڕزگار ناکــات. بەپێچەوانەوە ئەگەر بەوردی کــاری بۆ نەکرێــت ڕەنگە ببــێتە داوێک و لە ملیان بئاڵێ و بەئاسانی لێی ڕزگارنەبن، گریمان ئەمە بووە پڕۆژە یاساو لەپەڕلەمان تێپەڕی ئەو منداڵانە گەورەدەبن و لە نێـو کۆمەڵگــادا هەڵـدەسوڕێن و کـاردەکەن و نـان پەیــدا دەکەن، پەیوەندی کۆمەڵایەتی دروست دەکەن، بەرخەڵکی جۆراوجۆر دەکەون، وەک هەرکەسێک توشی شەڕو ناکۆکی دەبن، لەناو کلتوری کۆمەڵایەتیدا کە زۆرینە ناســنامەیان بە نــاوی باوکیــانەوەیە، دەبنە کەمینە کە ناسنامەیان بە ناوی دایکیانەوە، ئەوسا بەسروشتی هەڵاوردنێکیش دێتە پێشەوەو دەکەونە ژێرپرسیار. ئەگەر بەوردی بیری لێنەکرێتەوە دەبنە جێگەی تـانەوتەشەری خەڵکـی جاهیـل ودواکەوت و زووو هەسـتیان بریندار دەکرێت و شکۆیان دەشکێندرێ.

بۆیە دەبێت وریابین، لەهەنگاوی یەکەمدا دەبێت ئامانج ئەوەبێت ئەوانەی دایکیــان هەیەو بێ بــاوکن ناســنامەیان بۆ بکرێــت بەنــاوی دایکیانەوە دواتریش دەرفەت بکرێتەوە بۆئەوانەی دەیانەوێ ناوی باوکیان بگۆڕنە سەرناوی دایکیان، گرنگە نەهێڵدرێت ئەنجامی ئەم کـــارە ببێتە هۆیەک بۆ شکانـــدنی شکۆی ئینسانەکـــان، ئەگەر ئەم کەمپەینە شکۆیـــان بۆنەگەڕێنێتەوە نـــابێت وابکەوێتەوە هەرچـــی ناسنامەکەی بەناوی دایکییەوە بوو نیشانەی پرسیاری بچێتەسەرو بەزۆرە وبندیوار ناوزەد بکرێ و ببنە ئامانجی مرۆقی بێ هەست و دەماخ سز.
بۆیە وای دەبینــم کە یەکێــک لەعەیبــەکـانی ئەم کەمپەینە ئەوەیە کە

زەمینەسازی بەنەکراوەو هەشتا نەیانتوانیوە بیکەن بە یاسا بەڵکو کردویانە بەژاوەژاو، فەرموون با تێبکۆشین زەمینەی یاسایی وکۆمەڵایەتی و رۆشنبیری بەسازدەین و بیکەین بە یاسا ئینجا نەک لە فەیسبوک بچۆ لە فەرمانگەی باری شارستانیش جێگۆڕکێ بە ناوی باوک و دایکت بکە.

عومەرمحەمەد

٢/٩/٢٠٢١ -سلێمانی

تەپڵی نابوتی.. عومەر محەمەد

سیاسەتی ئەمریکاو بانگەشەی دیموکراسی بازاری ئازاد دەمێکە تەپڵی نابوتی خۆی لێداوەو هەڵبژاردنی بازرگان و چاوچنۆکێکی وەک ترامپیش لەکەوتەی ئەو نابوتی و فەشەلەیە، دەنا بانگەشەی دیموکراسی بازارو هاتوهاواری مەرگی کۆمۆنیزم و ئایدۆلۆژیا جگەلە درۆیەکی گەورە لەگەڵ مرۆڤایەتی هیچی تر نەبوون. نەزمی نوێی جیهان نەژیانی هەژارانی باشتر کردو نە گەلە هەڕەشە لێکراوەکانی لە ستەمکاری و جێنۆساید پاراست. لەکوێ ئایدۆلۆژیا پاشەکشەی کردووە؟ ئەو هێرشەی لەسەر ئایدۆلۆژیای کۆمۆنیزم بوو کوا لەسەر فاشیزم بوو ؟ ئەی مەگەر ئیسلامی سیاسی و ڕیکخراوی ئەلقاعیدەو داعش چی بوون ؟ ئەی بۆچی تێوریسەنە لاوازەکانی لای خۆمان لەسەنگەی دکتاتۆریەتی ستالینەوە هێرشیان دەکردە سەر کۆمۆنیزم و مەرایی ئیخوان موسلمینیان دەکرد ؟ هەندێکیان لەوە زیاتریش ڕۆیشتن و سەرکەوتنی ئاکەپەیان بەکرانەوەو دەستکەوتی دیموکراسی دەزانی .. ئێستاش زەق بە بەرچاوانەوەیە کە ئەردۆگانی دەستی ترامپ بووەتە چ بەڵایەکی سەرزەوی !

ئەی مەگەر بریار نەبوو دیموکراسی بەواتای ئاشتی و دادپەروەری بێت؟ بەڵام کوا لە کوێی ئەم دونیای دیموکراسیە پەرەشی بە ئاشتی و بە دادپەروەری هەیە ؟ ئەم درۆگەورەیە چی بوو لەگەڵ مرۆڤایەتی ؟ ئەی خێرە بانگەشەکارانی دیموکراسی لە ئەمریکاو رۆژئاوا پەکەکەیان خستووەتە لیستی تیرۆرەوەو مەرایی بۆ ئاکەپە دەکەن و چاو لە تاوانەکانی دەپۆشن؟ لە کاتێکدا بە پێشجاوی دونیاوە پەکەکە

تێکشکێنەری ئەو هێزە تیرۆرستیە بوو، کە هەموویانی تۆقاندبوو، زۆق بەبەرچاویانەوەیە کە هێشتا ئەردۆگان پشتیوانی تیرۆر دەکات !
کورت و کوردی دیموکراسی بە بێبوونی دادپەروەری کۆمەڵایەتی جگەلە بانگەشەیەکی پوچ، هیچ بەهایەکی نییەو مرۆقایەتیش حاڵی لە ئێستا باشتر نابێت .

٨/١/٢٠٢١ سلێمانی

پاڵەوانەکانی پشتی کۆمپیتەر.. عومەر محەمەد

پاڵەوانەکانی پشتی کۆمپیتەرو ئەو ترسنۆکانەی پلار بۆ ئەم پاڵەوانانە دەهاون، کێن ؟

بریا لەبری پاڵەوانەکانی پشتی تفەنگەکان هەزار ئەوەندە پاڵەوانی پشتی کۆمپیتەرمان دەبوو، لە مێژە گوێ لە حیکایەتی جەنگاوەرەکان دەگرین و هیچیشمان دیارنییە. لەوەش تراژیدی ترو بۆ ئازارتر پاڵەوانی پشتی تفەنگەکان هەندەی بۆ خەڵک و دەوڵەتانی ئیقلیمی لە دژی خۆمان جەنگاون، نیوەهێندەیان بۆخۆمان بکردایە ئێستا تابلۆیەکمان بۆ شانازی دەبوو هەڵیبواسین. بەڵام کە گۆڕستانەکان دەبینین پڕن لە کوژراوی شەڕی ناوخۆ، لە(جاش و باش) لە جەلادو قوربانی و هەموویان پێکەوە نێژراون ئیدی کێڵێکی شانازی ونیشاندانی نامێنێ.
ناڕەوایە گوێ لە کەسانێک بگرین کە کارەکتەرەکانی پشتی کۆمپیتەر نادیدەو بە سوک دەگرن، ئاخر ئەم ستەمە بۆ؟ ئەم ناو زڕاندنە خزمەت بەکێ دەکات ؟ ئەمە چ عەقڵە و زمانێکی هەژارو دواکەوتووە؟ بێگومان پاڵەوانی پشتی کۆمیتەریشمان زۆرن، وەلێ ئەفسوس لەژێر هەژمونی ئەو زمانە خێلەکیە جوان نایان بینرێن. وەک خۆیان ناناسرێن، کۆچەر بیرکارتان بیرچوو هەی سەلامەت بن ؟ مەگەر ئەوە شانازی بەم پاڵەوانەی پشتی کۆمیتەرەوە ناکەن؟ ئەو کیژو کوڕە پیتچنانەی دەیان کتێبی باشیان نوسیوەتەوە، ئەوانەی هەڵەچنی دەکەن، ئەوانەی دیزاین دەکەن، ئەو نوسەرانەی مێژوو قەرزداریانەو لە پشت کۆمپیتەرەکانەوە

شەڕی شوناسی کلتوری دەکەن، ئەو دیزاینەرانەی لە پشت کۆمپیتەرەکانیانەوە کاری مۆنتاژ و دەنگ و ڕەنگی فیلمەکانمان بۆ دەکەن، تەنانەت ئەو ڕۆژنامەنوسە بوێرانەی خۆیان دەخەنە نێونێڵەی ئاگری جەنگ و کێشە ئاڵۆزەکانەوە هەردەبێت بگەڕێنەوە پشتی کۆمیتەرەکانیان. ئیدی بۆ دەبێت کارەکانیان ئاوا سوک وێنا بکرێن؟ کێن ئەوانەی کاری پشت کۆمپیتەر بەکەم دەگرن ؟ بێگومان ئەوانەن ئێرەیی و تەمبەڵی و تەماحی پۆست و پوڵ کوشتوونی، مر□ق ک□ لەکاردا هیچی لەباردا نەبوو، لەقسەشدا هەروایە بۆیە بێ ئەوەی بیری لێبکاتەوە قسە فڕێ دەدات. ئەوانەی کارێکی گرانیان لە دەست نایات بەچنگ و نینۆک هەوڵدەدەن کاری قورسی ئەوانیدی سوک تەماشا بکەن.

ڕوونە بەشێکی ئەم ڕەفتارو گوفتارە هەرزانە، ئێرەیی و دڵپیسی و توندڕەفتارییە، نەرجسیەتی کەسانێکە، کە وەهمی خۆبەپاڵەوان زانین هۆشی لێسەندون بۆیە بێ سڵکردنەوە بەم زمانە قسە بکەن، ڕوی ڕۆژگار ڕەش بێت کە بەبێ حیکمەتیش بەڕێوە دەچێت، بەبێ فیکرو مەعریفە مر□ق د□کات بەنوسەر بەهونەرمەند بەپاڵەوانی شاشەو مەیدان ! ئەوانەی خەونی ئەوەیان هەیە هەموو کەس لە پشت خۆیان بێت لەهەموو شتێکدا و لەهەموو کارێکدا هەر خۆیان بن و کەسی دی نا، زمانیان لە دژی هەرکەسێک دەگەڕێ کە بەهەموو دوعایەکیان ناڵێن ئامین.

بەزۆر کەس وتراوە پاڵەوانی پشت کۆمپیتەر و منیش بەر ئەو پلارە کەوتووم، بەڵام هەمیشە فەرامۆشم کردون و ئاوڕم لێنەداونەتەوە، لەوەتای من خەریکی دۆسێی ئەنفالم هەندێک مر□قی کارنەکەرو تەوەزەل بەڵام کاسەی ناو هەموو ئەسکوێکان و زۆربڵێی ناو ماڵپەڕو پەیجە بێ فلتەرەکان، ئەم قسە سوکەیان پێگوتووم (پاڵەوانی پشتی کۆمپیتەر) هەر لەم ڕۆژانەشدا دۆستێک لە هەڵچونێکدا کەهەرگیز نەیدەهێنا هەمان ئەو قسەی پێگوتمەوە (کاکە من پاڵەوانی پشتی کۆمپیتەرنیم) کورە هەی سەلامەت بیت من شانازی دەکەم پاڵەوانی پشتی کۆمپیتەربم، چونکە ئەگەر سەدان چیرۆکی ئەنفالم لە پشتی کۆمپیتەرەوە نەنوسیبێتەوە دەیانم نوسیوەتەوە. سەیرە ! ئەوانەی وایان پێگوتووم بەبێ ئەوەی خۆیان نە وشەیەکیان بۆ “ئەنفالستان” نوسیبێ و نە دینارێکیان پێ بەخشیبێ و نە ئۆفێکیان بۆ ئەنفال دیدەیەک کردبێ ! لەوەش ئەستەمترو ناخۆشترو بەئازارتر، ئەو کەسانە بە چالاکوانی مافی مر□ق و نوسەرو رۆژنامەنوسی بوێرو دژە دەسەڵات، خۆیان دەناسێنن کەچی هەر کەدەم هەڵدەهێننەوە رێزومافی مر□ق ل□ بیردەکەن و سوکایەتیەک بەمر□ق د□کەن ! لەوەش سەیرو ئەنتیکە تر خۆشیان هەر ل□ پشتی کۆمپیتەرێکەوە ئەم قسانە دەکەن .

عومەر محەمەد
٩/١/٢٠٢١ سلێمانی

دیموکراسی دڕندەکان … عومەرمحەمەد

سەرمایەداری سیستەمێکە لەرواڵتدا شارستانی ولەناوەرۆکدا دواکەوتوو ب□□حمە، بەو رێکخراوانەشی□وە کە گوایا پارێزەری مافی مرۆڤ و ژینگە پارێزن، زاناو داناو ئاکادیمیست وتیوریسەنەکانی ئەم سیستمە بە ئەندازی□ ج□لادەکان و کۆلۆنێل وسوپاسالارەکان تاوانبارن، ئەوان ناتوانن هەتا سەر لە پەنای بروانامەیەک ولە ناو پۆشتەیی و ڕێکپۆشیدا لاوازی و خۆپارێزی بشارنەوە، ناتوانن ناخی وێران وگەمژەیی لە خەڵکی سادەوساکاریش بشارنەوە.

کاتێک باس لە رێکارەکانی توێژینەوەی زانستی و ئەتەکێتی دانیشتن و نانخواردن و چونەبەردەم دادگاو سەرۆک و مایک و هەندێک فڵتەفڵتی تردەکەن، ئەمانە نە بەهای خۆیان دەزانن ونەهی زانستیش، چونکە ل□ بەرانبەر پیسبوونی ژینگەو جەنگ و قوربانییەکانی زۆر خوێنساردو بێ هەست و بێ مۆڕاڵن.*

(کوشتاری عێراق وسوریا) و دڕندایەتی داعش و بەرخۆدانی رۆژئاواو شکاندنی داعش و دیلەکانیان و بەجێهشتنیان بۆ رۆژئاواو ئیدارەی خۆسەری باشترین نمونەی درندایەتی و ناسەروەری یاسای سەرمایەداری رێکخراوەکانێتی.

لە باشوری کوردستانیش، ئەمانە لە سەرەتای بانگەشەی بازاری ئازادو گڵۆبالیزمدا بە مەکرو حیلەبازی و خۆنواندنێکی لێنەهاتووەوە باسی شنەبای دیموکراسی و نەمانی دونیای دیکتاتۆرەکانیان دەکرد، کەچی لە پەنای دیکتاتۆرە لۆکاڵییەکانیانەوە، سەردەمە وێرانبووەکەی مرۆڤیان بەکرانەوەو دیموکراسی و تەکنۆلۆژیا وچەرخی مۆبایل، ناودەبرد و چاویان لەو راستیانە دەنوقاند ژنکوژی دیاردەیەکی مەترسیداری ولات بوو، ئەم گەمژ□یتییە هەتا سەردەمی کۆرۆناش هەربەردەوامە ..!

جارێک یەکێک لەم گەمژانە لە سوڵحێکی عەشایەریدا دانیشتبوو، باسی پێشکەوتنی دونیاو دیموکراسی بۆ مەجلیسەکە کردبوو، گوتبوی : ئێستا

دەوڵەتەکان پێشبڕکێیانە لە ناردنی مووشەکەکانیان بۆ سەرمانگ، ئامۆزایەکم لەو مەجلیسە دانیشتبوو پێی گوتبوو:

- کاکە تۆ هێشتا لەسوڵحی عەشایەریدا دانیشتووی ئەمە ئیستا ساروخمان بۆ نانێردرێتە سەرمانگ، با ئەم کێشەیەی سەرزەوی نەهێڵین. مەبەستی ئەوکێشە کۆمەڵایەتییە بوو کە بۆی کۆببونەوە.
  بەهیوام کۆرۆنا بیرێک بەمرۆڤی زەحمەتکێش بکاتەوە و چیدی بە دوای قسەی بفدراوی سیاسی درۆزن و مەلای بێویژدان و هەڵوەری حزبەکان فریونەخوات و بە ئازایەتییەوە بڵێت: زانست ودیموکراسی وئاین بە تورەکی قوڵاوی ئەگەر بە بەرژەوەندی گشتی نەبن .
- جارێکیان لەهەولێر لەکۆنفرانسێکدا بەیەکێک لەم ئەکادیمییە مەکربازانەدا تەقیمەوە کە قسەی لەسەردادگایی کردنی سەدام و رێکارە نادیموکراسییەکەی دەکرد، تەنانەت فەتەفەتی ئەوەشی کرد کە دادگای باڵای تاوانەکان، پەلەی کردووە لە بریاردان و لەوەش ئەنفالی بەجێنۆساید ناساندووە.. عەجایەب ئەوهەموو ئەکادیمیستە قاتلەبەرەی پایتەخت فزەیەکیان نەکرد!! ئەمەچییە کابرا دادوەری دادگای نەودەوڵەتیی وئەکادیمییە ؟! چۆن دەبێت قسە لەقسەی چاوشین وقژ زەردەکاندا بکرێ !

٣١ی ئازاری ٢٠٢٠ سلێمانی

ئەمەی دوای کۆرۆنا … عومەر محەمەد

ئەمڕۆ جیهان لەبەردەم کارەساتێکی جیهانیدایە، پەتای کۆرۆنا ژیان وپەیوەندی کۆمەڵایەتی وئابوری جیهانی خستووەتە دۆخێکی نائارام و جیاوازترەوە، بێگومان پەیوەندی سیاسیش لەسەر ئاستی دونیادا گۆڕانکاری بەسەردادێت و کاریگەری وکاردانەوەکانی لە سەرەتای دەرکەوتندان، ئەوەی کە هەتا ئیستا بەزەقی دیارە نائارامی جیهانە بەدەست ڤایرۆسی کۆراناوە، دەنا هێشتا نائارامی سیاسی وەک پێویست بەدیار نەکەوتووە. بەڵام سەرەتاکانی لە لێدوانەکانی کۆشکی سپی و

مەسکۆو پەکیندا دیارن.
ئەگەرچی هێشتا ڕێژەی مردن بەهۆی کۆرۆناوە کەمە، بەڵام وروژاندنی لەڕاگەیاندندا دڵەڕاوکێ وترسێکی زۆری بەجێهێشتووە، ئەمەش بە هەکار نییە، بەهەرحاڵ ئێستا مرۆڤایەتی لەبەردەم پرسیاری ئالۆزدایە، ژیان و بەرێوەبردن بەرەو کوێ دەچێت ؟ چارەنوسی مرۆڤ بەتایبەتیش مرۆڤی کەم دەرامەت چی وچۆن دەبێت؟ ئیدی مرۆڤ چۆن دەژی و چۆن دەمرێت ؟ ئەمە پرسیاری هەموو مرۆڤێکە جا کەسێکی سادەی ناو کۆمەڵگا بێت یاخود سیاسی، مرۆڤەکان هەرچییەک بن (ئاینی وئایدۆلۆژیی بن، هەر پێگەیەکیان هەبیت، یان نەیانبێت ؟ دینداربن یان بێدین چەپن یان ڕاست) هەموو بەدوای وەڵامەوەن.
لەباری گەنگەشەوە ڕاوبۆچۆنەکان جیاوازن، مەلاکان سەرەتا بەغەزەبی خوداو دواتر بەڕەحمەتیان دەزانی، رایەکیش هەیە بەدەستکردی وڵاتان و جەنگی بایەلۆژی دەزانن، هەندێکیش وای لێک دەدەنەوە زەوی بەدەست بەرهەمهێنان و پیسکردنی ژینگەوە ماندووە، بەڵام گرفتی ئەم تێڕوانینە لە سەرباری دیوە زانستییەکەشی زیاتر لە ئایدیالیزم و خورافیاتەکەیدایە کەوەک تۆڵەیەکی یەزدانی لێکدانەوەی بۆدەکرێت، لە کاتێکدا ئەمە بەرهەمهێنانەوەی جارێکی تری تراژیدیای مرۆڤە بەناودونیای خەون وخەیاڵ و چاوەڕوانی و بێدەسەڵاتی مرۆڤ، لەکاتێکدا کە هەر هەزمونی مرۆڤە دەستکاری سروشتی کردووەو کەوتووەتە وێزەی ئاسمان و زەوی ودەریا دەپشکنێ و ڕاوی قازانج دەکات، جەنگی گەورە هەڵدەگرسێنێ .ڕاستە مرۆڤ وزەوی پێویستیان بەپشووە. بەڵام ژیان بەمرۆڤ و پاکی بە ژینگە، بە دوعاو پاڕانەوەی ئاینداران و خەون وخەیاڵی ڕۆمانسیانە ناگەڕێتەوە، بەڵکو بەپلان وهوشیاری وکەم بوونەوەی تەماح وهەڵپەی قازانج دەبێت.
نیولیبرالیزم و بازاری ئازاد مرۆڤایەتی هەڵداوەتە پەراویزەوەو قازانی کردووەتە سەنتەر، بازاریش قازانج وجوڵەی دەوێ، هەروەک چۆن جەنگە گەورەکانی مۆدێرنە خوێن وجەستەی ملیونان مرۆڤ رایدەگرن وماشێنی گەورەی جەنگ هاڕینی مرۆڤ و خەرجکردنی باروت وعەقڵی زاناکان و نەخشەو پلانی ژەنەراڵەکانی جەنگی دەوێ، بازاریش پسپۆڕو زانای گەورەی ئابوری وبازرگانی و بەرهەمهێنان و دۆزینەوەی کڕیارو بەکاربەرو هونەری بازاڕکردنی پێویستە.
لەراستیدا ئەم دۆخەی جیهانگیری مرۆڤایەتی ماندوو دەدەنگ کردووە، هەمووشتێک لەپێناوی قازانجدا، لەکاتێکدا مرۆڤی ئاسایی هەموو شتێکی لەپێناوی ژیاندا دەوێت، ئەوەی قازانج لە خوێنیدا دەگەڕێ سەرمایەدارە نەک هەموومرۆڤێک، زۆرینەش ئەوەی هیوای بۆ دەخوازن ژیانێکی شکۆمەندانەی ئارامە نەک قازانجی زۆرو وێرانکردنی زۆر، جەنگاوەرانی سوریاو عێراق ئەوەی هیوای بۆدەخوازن وەستانی جەنگ و

گەڕانەوەیە بۆ ژیانێکی بێس□ر□ئ□شە، بەڵام کۆمپانیا گەورەکانی بەدەستهێنانی وزە ئەوەی هیوای بۆ دەخوازن بەدەستهێنانی گازونەوتە لەسوریا نەک سەلامەتی گیانی مرۆڤەکان!

لەدوای کۆرۆنا دەوڵەت وکۆمپانیا زەبەلاحەکانی دونیا بەجۆرێکی تر نەخشەی ژیان وجەنگ وململانێکان دەکێشنەوە، بەڵام بەدڵنیایی ئەوەی بیری لێدەکەنەوە بەرژەوەندی تایبەتیە نەک گشتی، قازانجە نەک سەلامەتی مرۆڤایەتی، بەڵام ڕەنگە شێوازی جەنگ وململانێکانیان بگۆڕن، دەرمان وفاکسین دەچنە پاڵ نەوت وگاز ودکتۆرو نێرس وکارمەندانی تەندروستی لەپاڵ سەربازو ژەنراڵەکانی جەنگ دادەنرێن، کارگەی چەکسازی و زانایانی بۆمبەکان و زانایانی بایۆلۆژی ئەرکیان گرانتر دەبێت، فایرۆسی کۆرۆناو ئەوانەی تریش کەلە داهاتودا ناوێکیان بۆ دەدۆزرێتەوە جێگەی ساروخە زیرەکەکان دەگرنەوە.

هەرچۆنێک بێت ڤایرۆسی کۆرۆنا لەروی فیزیکییەوە لە ئێستا کوشندەتر نا بێت، بەڵام نائارامی ودڵەراوکێ و جەنگی دەرونی زەمینەسازییەکی باش دەکات بۆ جەنگی داهاتوو، زۆربەی پسپۆڕانی ئابووری پێیان وایە “جەنگی سارد” کە ئێستا سەرۆکی ویلایەتە یەکگرتووەکان، دۆناڵد ترامپ دژی چین بەتایبەتی بەرپای کردووە، بۆ هەردوو لایەن “وێرانکارە دەبێت “. بەڵام پێدەچێت جەنگەکە بۆ هەموو جیهان وێرانکار دەبێت ئەم گرنگی دانەش بەکۆرانا ئەوەی لێدەخوێندرێتەوە کە مرۆڤ ئامادەبێت بۆ مەرگی دەستەجەمعی و بێرەحمی، کەهەر ئێستا هەست وسۆزی مرۆیی رولەلێژییە، دەوڵەتەکانیش خوێنساردانە تەماشای مەرگی مرۆڤەکان دەکەن، ئیدی دیکتاتۆرەکان وەک سەدام وهیتەلەرومیلۆسۆڤیچ وئەردۆگان نامێنن، کە ئەوانەی بەکۆمەڵ دەیانکوشتن دەبوو پاساوێکیش بۆ ڕەوایەتی تاوانەکەیان بدۆزنەوە، بەتۆمەتی (رەگەزە پیسەکەو خیانەتکارانی نیشتمان)دەکوژران، ئیدی مەرگی بەکۆمەڵی مرۆڤ دەچێتە دۆخێکی ترەوە بەپێشچاوی ئازیزانەوە دەبێ و دەوڵەت و پیاوانی ئاینیش وەک قەدەری خوایی و کارەساتی سروشتی و پەتاوتاعونی سەراسەری وێنای دەکەن.

(فەیلەسوفی ئیتالی جیرۆرجیۆئاگامبێن خاوەنی کتێبی، بیرکردنەوە لەڕوانگەی چەپەوە، لەوتارێکی ڕۆژی ٢٦ ی فێبریوەریدا پێیوایە ئەمە لەلایەن دەسەڵاتەوە گەورە کراوە بۆ بەرتەسک کردنەوەی ئازادی لەخەڵک و ڕاهێنانیان بۆ دەسەڵاتی زیاتری دەوڵەت بەسەریانەوە، هەمان بۆچونی هەبوو لەساڵی ٢٠١٦ دا کاتێک بە هۆی هێرشە تیرۆرریستییەکانی داعشەوە، دەوڵەتەکانی ئەوروپا باری نائاسیان ڕادەگەیاند.) بروانە لینکەکەی خوارەوە مانپەڕی ئاوێنە رۆژی ٢٤ی ئازاری ٢٠٢٠- ئەنوەر حمەودارا عەزیز. بەپێچەوانەشەوە ژیژاک دەڵێت

ڤایرەسەکە پاشەکشە بەسەرمایەداری دەکات ومرەقایەتی یەک دەخاتەوەسنورەک بەسەرمایەداری دادەنێت، هەر لەئاوێنەدا ئاماژە بە وتارەکی سلاڤۆی ژیژاک، کراوە کە (ڕەخنە لەم بۆچونە ئەگرێت وپێیوایە ئەم پەتایە جدییەوەو لە دواجاردا زیاتر برەو بەکۆمۆنیزم دەدات، چونکە سەرکەوتن بە سەر کۆرۆنادا هاوکاری وڵاتانی دونیا ئەخوازێت)

زاهیرباهیر نوسەریی دیاری ئەنارشیست لەوتاری ئەمڕۆیدا کەلە واڵەکەیدا بڵاوی کردووەتەوە، باس لە ڕەوشی لەندەن و هەنگاوەکانی دەوڵەت دەکات بۆ بەرتەسککردنەوەی ئازادییەکان و بەمشوری وخۆنساردی لەبەرانبەر توشبوانی ڤایرەسی کۆرۆناو دەست ئاواڵاکردنی پۆلیس بۆ ئیجرائاتی توند لەگەڵ سەرپێچی کاران، باهیر نوسیوەتی : (دیمانەی دوێنی شەوی کاتژمێر ۷ی کەنالی 4Tv لەندەن لەگەڵ وەزیری تەندروستی و دکتۆرەکان بەتایبەتی کە ڕاپۆرتی خەستانەیەکیش خوێنرایەوە دەریخست کە هیچ ئامادەکارییەك نەکراوە. تەنانەت هەندێک لە دکتۆرو نەرسەکان لەسەرحسابی خۆیان پێداویستی خۆپاراستنیان کڕیوە. ئێستا ڕونە کە حکومەت خەمی هاووڵاتیانی نییە)

جاک ئەتالی گەورە ئابوریناس و سوسیۆلۆجیستی فرانسی و ڕاوێژکاری پێشوی سەرۆک شیراک لە بلۆگی خۆیدا بابەتێکی گرنگ وئومێد بەخشی بڵاوکردووەتەوەو هاورێم نەوزادشوانی وەریگێڕاوەتە سەرزمانی کوردی ڕای وایە کە لەسەرەتاوە بەوریایی وهۆشیارییەوە مامەڵە لەگەڵ ئەم دۆخە تەندروستییەدا بکەین کەسبەی دەگەڕێت بۆ دۆخێکی سیاسی گرنگترین کارێک کە پێویستە بکرێت کۆنترۆڵکرنی شەپۆڵەکانی هەڵچونە تەندروستی و ئابورییەیە کە جیهان دووچاری بووە.

جاک ئەتالی دەڵێت : “هیچ شتێک گەرەنتی سەرکەوتنمان ناکات و لە کاتی شکستماندا گیرۆدەی ساڵانێکی سەخت و تاریک دەبینەوە ئەمە بەواتای ئەوە نیە کە کارەساتەکە حەتمیە، بەڵام بەئەوەی بتوانین ڕێگری لێ بکەین پێویستە دوور بڕوانین، بە رابردوو و داهاتویش هەتا بەرچاو روون بین لەمەڕ ڕووداوەکان ”

ئەوەی جیگەی مەترسییە درندایەتی و بێویژدانی سەرمایەدارییە، پێدەچێت جەنگێکی بایەلۆژی هەڵبگیرسێنێ و جارێکی دی دونیای دوجەمسەری دروستبکەنەوە بەڵام ئەمجارە ململانەی جەمسەری چینی وئەمریکی مرۆڤەکان بهاڕێت، ململانەی بازرگانی چین وئەمریکا لە ئازاری ساڵی ۲۰۱۸ ەوە هەتا دێت گەرمتر دەبێت، (دوابەدوای بڕیاری ترەمپ بە داسەپاندنی نرخی کاڵای چینی بەتایبەتیش بە سەر پێڵاو فافۆنی هاوردە کە لە چینەوە دەچوونە ئەمریکا دەستی پێکردوە)بروانە ماڵپەری سەحر ١٦ی تەموزی ۲۰۱۸ (هەرئەوسا یانگ جچی سەرۆکی لێژنەی کاروباری دەرەوەی پارتی کۆمۆنیستی چین لەبەرانبەر

ئەمریکادا گوتی : بەرژەوەندییە گرینگەکانمان هێڵی سووری پەکینە، هەرلەبەر ئەمەش هیچ وڵاتێک، لەوانە ئەمریکاش نابێ لە بارەی لاوازکردنی بەرژەوەندییەکانی چین تووشی وەهم ببێت. وتیشی پەکین سەرباری هەڵسوکەوتی سیاسیی ئاشتیانەی خۆی داکۆکی لە بەرژەوەندییە گرینگەکانی خۆی دەکات.) هەمان سەرچاوەی پێشوو.
چونکە سەرەتاکانی ئەم جەنگە دیارە هەرچی چینە شەرمنەکانە باسی ئەوە دەکات کە ئەمریکا ڤایرۆسەکەی پیتاندووەو هەرچی ئەمریکاشە حزبی شیوعی چین بەوە تۆمەتبار دەکات زانیارییان پێنادات لەسەر نەخۆشەکانی کۆرۆنا پۆمپیۆ دەڵێت: (حیزبی شوعی چین بەشدارە لەپێنەدانی زانیاری تەواو لە سەر نەخۆشیەکە بۆ ئەوەی خەڵکانیتر تووش نەبن، کاتی ئەوەش دێت چین تاوانبار بکەین بەم قەیرانە، بە درێژایی هەزار ساڵی رابردوو هەموو پەتایەکی گەورە بۆتە هۆی گۆڕانکاری بنەڕەتی لە سیستمی سیاسی میللەتان و ئەو بەهایانەی کە سیستەمەکانیان لەسەر بنیات نراوە. ئەگەر پەتای کۆلێرای سەدەی چواردە لە ئەروپا وەک نموونە لەبەرچاوبگرین کە بووە هۆی لەناوبردنی نزیکەی سێ یەکی دانیشتوانی کیشوەرەکە ، دەکارین بە زیادەڕۆیی بڵێین کە ڕۆڵێکی گرنگی گێڕا لەوەی ئەروپای کۆن چاوبخشێنێتەوە بە پایەی سیاسی پیاوانی ئاینیی و گۆڕانکاری ڕیشەیی تیا بکات. لە ئەنجامدا دەزگاکانی پۆلیس هاتە کایەوە بەوەی تاکە شێوازێک بوو بۆ پارێزگاریکردنی گیانی دانیشتوان. ئەوەش بوو بە هۆی لەدایکبوونی دەوڵەتی هاوچەرخ و لە گۆڕیدا بڵاوبونەوەی توێژینەوەی زانستی وەک بەرئەنجامی راستەوخۆی ئەو کارەساتە تەندروستیە مەزنە) ڕای ئەم ئابوری ناسە ئومێدبەخشە هاوکات ڕێنیشاندەریشە بەوەی کەمتر کالای ناپێویست بکڕین و بگەڕێینەوە بۆ پێداویستیە بنەڕەتیەکان، بەڕای جاک ئیدی لە پۆست کۆرۆنادا ” فەردەبین ڕێزی مرۆڤ وزەوی بگرین، لەراستیدا ئەوە گرفتی مرۆڤی هاوچەرخ بووە کە غرورانە یاخود گەلانە بەسەرزەویدا ڕۆیشتووەو نرخی بۆ دانەناوە، ئیدی ڕۆڵی مرۆڤ بریتی دەبێت لەیارمەتیدانی یەکتری بۆ ڕودانی ئەو گۆڕانکاریەکی باشترو جدی ، نەک ئەم ئەستێرەیە وێرانبکەین.

عومەر محەمەد
٢٥ی ئازاری ٢٠٢٠ – سلێمانی

سەرچاوەکان

1. ماڵپەڕی ئاوێنە ڕۆژی ٢٤ی ئازاری ٢٠٢٠- ئەنوەر حمەو دارا

عەزیز.

2. وتارێکی هاوڕێم زاهیر باهیر ڕۆژی ٢٥ی ئازار لەواڵی تایبەتی خۆی.
3. http://kurdish.sahartv.ir/news/%D8%AC%DB%8C%D9%87%D8%A7%D9%86-i345268 تەلەفزیونی سەحر- کوردی
4. سەرچاوەی قسەکانی پۆمپیۆ کەناڵی (CNN) ە کە هاوڕێم جەبارئەحمەد وەریگێراوەتە سەر زمانی کوردی ولەواڵی خوی بڵاوی کردووەتەوە.
5. جاک ئەتالی گەورە ئابوریناس وسوسیۆلۆجیستی فرانسی و راوێژکاری پێشوی سەرۆک شیراک کە لە بلۆگی خۆیدا بەخش وبڵاوی کردووەتەوە، نەوزاد شوانی وەریگێڕاوەتە سەرزمانی کوردی ورۆژی ٢٥ی ئازاری ٢٠٢٠ لە واڵی خۆی بڵاوی کردووەتەوە.

ئەزمون و تراژیدیا … عومەر محەمەد

عومەر محەمەد
٢٥ی ئازاری ٢٠٢٠ سلێمانی

دەڵێن کۆرۆنا هەژارو دەوڵەمەند ناناسێت، ئەگەرچی دەزانم گەیشتووەتە ماڵی سەرۆک و وەزیرو پەرلەمانتارانیش، بەلام هەشتا بڕوا بەوە ناکەم هەژارو دەوڵەمەند نەناسێت، بە هیوام دەخەکە هێندە خراپ نەبێت وەک چاوەڕوان دەکەم، چونکە من بە ئەزمونی خۆم لەناو تراژیدیادا بەدەرئەنجامێکی ناخۆش گەیشتووم، بەتایبەتی کاتێک لەرێکخراوێکی بیانی کارم دەکرد، خەڵک موچەو نانی نەبوو ئەمە بەدۆلار موچەمان وەردەگرت، ئەو دەرەقییەی ئێستا لەپەرلەمانتاران و بەرپرسان دەیبینن، لە کارمەندە خۆشگوزەرانەکانی ڕێکخراوەکانم دیووە، جا ئەگەر ئەمە لە (N.G.O)کان مانگانە ٢٠٠ دۆلارێکمان وەردەگرت وخۆمان بە پاشا دەزانی، ئەوانەی لەوسەروەختەدا کارمەندی (UN) بوون لە سەروی ١٠٠٠ دۆلاریان وەردەگرت، ئەم نوخبەیە لەهەموو کەس زیاتر بەر مرۆقی

هەزارو شکستخواردوو ئاوارەی ناو سەربازگەو قوتابخانەکان دەکەوتن. ئەو ڕۆژانە هەژاری هەتا نزیک مەرگ کوشندە بوو، لەبەرانبەریشدا، دەرەقی و بەدکاری دەسەڵات و سەرمایەداران هەتا لوتکە ڕۆیشتبوو. کەی دەسەی ئەنفالم بە فەرامۆشکراوی وبەبزنسکردن وبازرگانی پێوەکردنەوە دیوە، بازرگانەکانی ئەسک وکەلەلەسەرم بە ئۆتۆمبیلی های مۆدێل و بە شیکی وبەچاکەت وپانتۆڵ وبەرگی زێڕگرانبەهاوە دیوە، لە ناو دەسەی ئەنفالدا خوێنساردی و بێباکی نزیکترین کەسی ئەنفالکراوانم دیوە، بەگشتی مرۆڤی بەهەست و بە ویژدان و بێ درەفتارو بێ مەرامەم زۆردیوە، لەلایەک مرۆ هەبوون لە ناو کۆمەڵگاکاندا هەروا کەمێک لەم لای مەرگەوە دەژیا، بەگشتی ژیانیان لەناو کۆمەڵگا زۆرەملێکان هەندە سەخت وتوش بوو، جیاوازییان لەگەڵ نوگرەسەلمان تەنها ئاوهەوا بوو، دەنا هەمان ژینگەو تاسو حەمام بوو، تەنانەت لەناو خزم وعەشرەت و ماڵەکانیشدا حەجاجێک هەبوو. بەناز* لە تەپزاوا لە دایک ببوو، دوای ئەنفالکردنی باوکی مامەکانی ڕێک لە ژوورەوە زیندانیان کردبوو، موچەکەی باوکیشیان دەخوارد، ئەگەر لە تەپزاوا لە باوەشی دایکیدا بوو، لە کۆمەڵگە زۆرە ملێکەدا بینینی دایکیشیان لێ زەوت کردبوو. عەدالەت تاقە دەربازبووی خێزانێکی ٥ کەسییە هەر بەمەینەتی بەجێماوە ئەو حەجاجی عەروبەی نەدیوە بەڵام دەیان شەق وقامچی حەجاجەکانی کوردی بەرکەوتووە، حەجاجەکان عەرەب نەبوون، کوردبوون، ئامۆزای بوون موچەکەشیان دەخواردو تێشیان هەڵدەدا. خاتوون تاقانە دەربازبووی ماڵی باوکێتی هەرئەوەندەی گوتیان موچەی ئەنفالکراوان دەتە مامی لەنفوس ئەویشی مراندبوو، لەبەرئەوەی موچەکەی هەڵلوشێت !
ئەم مرۆڤە شکستخواردوانە پەیوستیان بەهەستانەوەو شکۆ بوو، کەچی ڕاگەیاندنەکان وا وێنایان دەکردن، کە داوای موچەوئیمتیاز دەکەن ! بەلام نا ئەوان داوای شکۆو دادپەروەرییان دەکرد داوای هەناسەیەکیان دەکرد بۆیان بگەڕێتەوە ئاخر خۆ هەموو جارێک هەناسە هەوایەکی پاک نیە، هەندێک جار قسەیەکی خۆشە، سڵاوێکە،
لەڕووی دۆکۆمێنت و ڕۆشنبیریی وبەجیهانی کردنی دۆسێکەو بەجیهان ناساندنەوە گوێم لە فشەوفیشانە وفەتەفەتی جیاوازبووە، لەزۆر کۆڕوکۆمەڵیش بەشداربووم، بەڵام نیازو ئامانج لەدواییدا دەردەکەوت (سەفەر، پارە، پاداشت) و هەندێک جاریش دادەبەزی بۆ خواردنەوەی تەنها بیبسیەک بەبەلاش، بۆفەی ناوهۆتێلەکان و خەون وخەیاڵی بۆفەخۆرەکان و ژیانی قوربانییەکان لەناو کۆمەڵگەی زۆرەملێی شۆرش و صمودو پیرەمەگرون و بەحرکە زۆر زۆر لێک دوورو جیاوازبوون.
کاتێک دەستم دایە تۆمارکردنی چیرۆکەکانی ئەنفال، هەندە خۆشخۆیانە بووم، وامدەزانی نەک هەردەستم دەگرن بەڵکو ڕەنگە نەپەرژێمە سەر

دەستان و دەدانەوەی ئەوانەی دەڵێن هاوکاریم دەکەن، بڕواتان بێت هەر چالاکوانەکان خەریک بوو سەرم بەفەتارە بدەن، ئەوەی بەراستی و بەدڵ بەتەنگەوە هات کەسە زۆر سادەو ساکارەکانی ناوکۆمەڵگا بوون نەک دەزگا ڕۆشنبیری وحکومیەکان وڕێکخراوەکانی تایبەت بەئەنفال ! سەدام وبەعس روخان و ئەم بێباکی وخۆدزینەوەیە هەر بەردەوام بوو، ئەوە ٣٣ ساڵ تێپەڕی و ئەوەش وەک من شاهیدی دروستکردنی سەدان مزگەوتن لەلایەن حزبە ئیسلامیەکانەوە، شاهیدی دەیان کافێ و مەی و مەلەوانگەو باخو قەڵای گرانبەهان لەلایەن دەوڵەمەندانی نیشتمان پەروەرەوە، بەڵام کوا سەنتەرێک بۆ دۆکیومێنت و توێژینەوە ؟ کاتێک قسە دەهاتە سەر ئەنفال وهەڵەبجە هەموویان دەمەوەربوون بەلام کوا خەرمانی چیرۆکە تۆمارکراوەکان ؟ دەیان ڕێکخراو بۆ ئەو پرسە دروستکران کوان لە کوێن و چییان کرد ؟ هەموویان گوتویانە گۆڤارەکەتان گرنگە، کارێکی باشە و گۆڤاری ئەنفالستان مێژووی ئەنفال دەنوسێتەوە، بەڵام بەلایانەوە ئاساییە ئەم گۆڤارە بوەستێ و چاپ نەکرێت ! حکومەت هاوکاری چەندین کەسی ناچالاکی کردووە بەناوی ئەنفالەوە ئۆفیس دانێت، بەپارەو پولی حزب و حکومەت گەشت بکات، کتێبی خراپ چاپ بکات، ئەمە بۆچی ؟ خراپترین کتێب دەربارەی ئەنفال وهەڵەبجە چاپکراون و سەدان کەس دەڵێن دەستخۆش بێت کەس نییە بڵێت ئەو کارە خراپەت بۆکرد ؟!

هەتا ئێستا خاوەنی دوو فیلمی زۆرباش نین چیرۆکی ئەنفال وهەڵەبجە بگێڕێتەوە، بەڵام ئامادەبوون هونەرمەندی بیانی، سەماکاری بۆ ئەزمون، لەتی و سەزانی و دەڵاڵی هەموو شتێک بانگ بکەن بۆکوردستان و بەبەستە دۆلاری لە گیرفان بنێن، لەکاتێکدا دایکان وباوکانی ئەنفالکراو پێویستیان بە سەلامێک بوو، بەرپرسانی وڵات ! دەست ودیاری بەهاداریان بۆ خوشکی گێلفرێندەکەی بریمەر دەنارد ئەگەر باوەرناکەن (برۆن یادەوەریی “ویداد فرانسیس” دیاری پێبەخشراو بخوێننەوە!) .

بەهەرحاڵ، ئەمەم تەنها وەک پێشبینی کارەسات نوسی، بەهیوام ڤایرۆسی کۆرۆنا هەتا ئێرەبێ و ببڕێتەوە وکارەسات رونەدات، چونکە ئەگەر رویدا لەناوئەم دەقیقەیەدا مرۆڤایەتی دوابزمارلە تابوتی خۆی دەدات، بە هیوام دوای کۆرونا مرۆڤایەتی وەک ئێستا بێباک وخەمسارد نەمێنێتەوە، خەڵکی هەژار بەتەنگ خۆیانەوە بێن وخۆیان نەدەنە دەست دوعاوپاڕانەوەیاخود وەهمی چاوەروانی لە خێروسەدەقەی دەوڵەمەندان و بەرپرسان. بەڵکو هەزارانیش بەخۆیاندا بچنەوەو ژیانی خۆیان لەسەر بەرژەوەندی گشتی ڕێکبخەنەوەو دۆخەکە بەبارێکدا وەرچەرخێنن تیایدا مرۆڤ بەشکۆوە بژی و مردووەکانیان بەحورمەتەوە ئەسپەردەی خاک بکەن.

*- هەموو ناوی بەنازو خاتون و عەدالەت خوازراون، بەڵام چیرۆکەکانیان راستیە .

دۆزینەوەی قارەمان ... عومەرمحەمەد

لە بەرنامەیەکی کەنالەی (کەی ئێن ئێن)دا بوو، لەوەڵامی پرسیاری پێشکەشکارەکەدا کە ویستی وەک ئازایەک پێشکەشی بینەرانم بکات، ئاوا وەڵامم دایەوە : (تکایە کەس لەسەر دەسەی ئەنفال مەکەن بەقارەمان، هێشتا دەسەی ئەنفال، قارەمانی بەدروست نەبووە، ئەگەر قارەمان لەناوئەنفالدا هەبن ئەو کەسانەن کە دەربازبوون و رۆژگار چەکی پێدانەداون) ئەم وەڵامەی من چەند (چالاکوان)ێکی ئەنفالی تورەکردبوو بەناوی خوازراوەوەو بەناوی خۆشیانەوە بەڵام ترسنۆکانە پەلاماریاندام وەلێ من وەک ئەوەی نەمبیستبێ بەرپەرچم نەدانەوەو هیچ قسەیەکم دەربارەیان نەکرد، تەنیا وەڵامەکم ئەوساو ئێستاش هەر ئەم قسانەیە کە ئێستا دەیانکەم.

نە ئەوساو نە ئێستاش ئامانجم لەو قسانەم شکاندنی کەس نەبووە، بەڵکو بینینی شکۆی مرۆڤە ئازاکان بوو، ئێستاش هەمان بیرورام هەیە ئەی خۆ نابێت ئێمە بەگێرانەوەی چیرۆکەکان خۆمان وەک قارەمان نیشانبدەین ؟ نابێت ڕێگە بدەین کەوا کەس بە هۆی چیرۆکی مەینەتیەکانی مرۆڤەوە ببێتە قارەمانی سەرشاشەکان و لە راستیشدا کارێکەربێت چ جای بەهۆیەوە خۆشگوزەران و دەوڵەمەند بێت !؟. کەوامان کرد ڕێک وەک ئەو دکتۆرەمان لێدێت کە خەون بە نەخۆش کەوتنی مرۆڤەکانەوە دەبینێ بەئەوەی خۆی سودمەندبێت و ناوبانگ وپول سامان لەسەر جەستەی ناساغی ئەوانی دی زیاتر بکات .
لە گەرانم بەدوای چیرۆکەکانی ئەنفالدا، بەتێگەیشتنێکی باش گەیشتم، من کە ژنە ئازاکانم دەدۆزیەوە و قسەیان بۆدەکردم و دواتر بڵاوم دەکردەوە، زۆرجار کە کاردانەوەکانم دەبینینەوە هەستم بە خاڵێکی لاواز کرد، ئەویش ئەوە بوو هەندەی دەستخۆشی لەمن دەکرد هێندەو زیاتریش ئەو ئازایانە پەراوێزدەخرانەوەو بە چاویی بەزەیی و وەک گوناه تەماشایان دەکرا، لەکاتێکدا من هەمیشە

ویستوومە ئازاکان وەک بەرپەرچدانەوەی ئەنفال و ئازایەتی و بەرگری لەبەرانبەر دەرەقی و فاشیزم نیشانیان بدەم .. ئیدی هەوڵم دەدا کارەکتەرەکان و خاوەن چیرۆکەکان خۆیان چیرۆکی خۆیان بنوسنەوە بەئەوەی شەرەفی ئەو ئازایەتیەش هەر بەخۆیان بێت نەک بە ئەو کەسانەی چیرۆکەکانیان دەنوسنەوە .

ڕۆژێک ژنێک پێیگوتم : بۆ دەتەوێ ژیانی من خۆم بینوسمەوە ؟ ئەی بۆتۆ ناینوسیتەوەو بیکەی بەفیلمێک ؟ دەمەوێ تێبگەم جیاوازیەکە چییە ئەگەر من بینوسمەوەو لەگەڵ ئەوەی تۆ دەینوسیتەوە ؟
لەوەڵامدا گوتم : لەبەرئەوەی خۆت بەقەرزداری من نەزانی، خۆت خوێندەواری ، خۆت چیرۆکی خۆت باشتر دەزانی، باشترە هەر خۆشت پاڵەوانی نوسینەوەی چیرۆکی خۆت بێت.. چونکە من کەسان دەناسم لە فیلمسازو چالاکوان و نوسەر، کاتێک بۆ دوای کارەکتەرەکاندا دەگەڕێن و دەیانکەنە بەرهەمی هونەری وئەدەبی لەبەرئەوەی نیە کە زۆر خەمی مرۆڤایەتیەتی، بەڵکو لەبەر ئەوەیە بەو کارەکتەرەو چیرۆکەکەی بگاتە ڤیستیڤاڵێک، یان ئامانجێک کە بەرژەوەندی تایبەتی تیایدا هەیە . لەڕاستیدا ئەمەش مەترسیدارە !

تکـــایە بەهەڵەی وەری مەگـــرن ... عومەر محەمەد

ئیدی وەختی کردنەوەی دوکانەکانی یادەوەرییە، ئەوەی گوێمان لێی دەبیت قەوانە سواوەکەیە، کە خاڵییە لەفیکرو مەعریفەوهەندەی لەکەڵە خەکردنەوەیە نیو هەندە پەرەشی نیە، ئیدی ئەوەی لەم ماوەیەدا زۆر دەبیسترێن کەمێکەک قسەی بەتاڵن لە زمانەکی هەژارانەدا کە پەیکیان لەنەوقوەی فیودالیزمدا چەقیوەو فەرماندەو سیاسیەکان پەی دەدوێن و پەکیشیان لە نەومەدەرنەدایە ڕەشنبیرە خۆشگوزەرانەکان پەی دەدوێن، کە بریتین لە خاڵانە:

-١ بەرزو پیرۆزبێت یادی ئەنفال !!

ئەمە گوایە ڕۆزیان نواندووە! لەبری ئەوەی بنوسن ڕۆز بە

قوربانیانی تاوانی ئەنفال، چونکە ئەنفال خۆی نەک پیرۆز نیە بەڵکو نەفرەت لێکراوە ! ئەنفال تاوانە، ئیتر بەرزو پیرۆزی تاوان لە کوێدایە ؟! لەوەش گرانترو بەئازارتر دامەزراوەی تایبەت بە ئەنفال نوسیوەتی : بەرزو پیرۆزبێت ڕۆژی جینۆسایدی گەلی کورد !

٢-کارەساتی ئەنفال دەبێت بە جینۆساید بناسێندرێ ؟

کوردە ماڵوێران بەردی گەورەی نیشانەی نەهاویشتنەتی، تۆ هێشتا بەناوخۆی کوردستانت نەناساندووە، ئیتر بەکوێی جیهانی دەناسێنی و چۆنی دەناسێنی !؟ تۆ هێشتا بەتاوانێکی دەڵێیی کارەسات، وەک ئەوەی ئەو هەموو خەڵکە بومەلەرزە کوشتبنی و لافاو بردبنی ! بەبێ ئەوەی هێندە تێفکرینت هەبێت ئەنفال جەلادی هەیە، پێمناوەی قوربانیەکانی کارەساتێکی سروشتی جەلادوبکەرەکانی کێن ؟ ئەی پێمناوەی کارەسات چۆن دەبێتە وەسفی تاوانێکی نێودەوڵەتی ؟

٣- کارەساتی ئەنفال زامێکە هەرگیز لەیاد ناچێت!

ئەمەش هەرقسەیەکی باوەو دەکرێت، دەنا میللەتێک تاوانی ئەنفالی لە یاد نەکردبێت چۆن (بەعسیانە ڕەفتار دەکات، میللەتێک ئەنفالی لەیاد بێت چۆن شەڕی ناوخۆ بە حزبی بنەماڵەکان دەکات ؟! ئاخر شەرم نیە میللەتێک دەست و پەنجەی ئازیزانی لە بیابان هەڵوەری بن لەرێ خەریکی شکاندنی دەست وپەنجەی یەکتربن ؟ دەی لەکاتی هەڵمەتی هەڵبژاردنەکاندا دەردەکەوێ مرۆڤی کورد چەندە بەعسیانە ڕەفتار دەکات،ئەمەش بەڵگەیە کە یادی ئەنفالیان بە ئازادی و دادپەروەری ناوە، بەڵکو وەک کەلوپەل بە بەرژەوەندی حزبەکانیان دەیانەوێ، بەیێ بەعسیانەش پەلاماری یەکدی دەدەن . حکومرانی حزبی بنەماڵەکانیش دەری خستووە چەندە مرۆڤی کوردیان لەکن بەرێزو بەهادارە!

٤- دەبێت ئەنفال وەک هۆڵۆکۆستی جولەکەکان کاری لەسەر بکرێت !

بەڵام جولەکەکان وەک ئێمە ساڵی جارێک بەم قسە سواوانە یادی هۆلۆکۆست ناکەنەوە، قسەی ئەوانەش بەهایەکی نیە کە هەرئامۆژگاری دەکەن و فەرمان دەردەکەن، بێ ئەوەی خۆیان ئامادەی کارێک بن .

٥- ئەنفال زامێکە هەرگیز سارێژ نابێت !

هەڵبەت ئەگەر ئیرادە هەبێت سارێژ دەبێت، بەڵام کە ئینسان لەگەڵ ستەمکاری ونادادپەروەری هەڵبکات و بەشداری شەڕی ناوخۆ بکات طبعا

سارێژنا بێت .
٦- رۆشنبیرانی خۆشگوزەرانیش لە ٢٧ ساڵی ڕەبەقە لە یادی ئەنفالدا باسی جینۆسایدی ئەرمەن وهەڵەکەستی جومان بە دەکەن نەک ئەنفال.! ئەی سەیرنیە ئەو رۆشنبیرانە دەربارەی ئەرمەن وجو زۆر دەزانن ودەربارەی ئەنفالیش هیچ ؟! لەراستیدا ئەمەیان کارەساتە .

ئەی یادی ئەنفال بەم هەموو ماڵوێرانیە ئەخلاقی و فیکرییەوە بکرێتەوە، ئیتر ئەم کۆستە چۆن راست دەبێتەوەو ئەم برینە چۆن سارێژ دەبێت ؟ ئاخر ڕۆشنبیری کورد رێز لە پێگەی خۆی نەگرێ و بەزمانەکی نزم بە کەسوکاری ئەنفال بڵێت (پاشماوەی ئەنفال) ئیدی چۆن شکۆ بە ئینسانی کورد دەگەڕێتەوە ؟!
من گرفتەکە هەر دەسەڵاتدا نابینمەوە، راستە ئەو بەرپرسی یەکەمە، بەڵام هەموو کۆمەڵگە ئەنفال و بەهای زیندووەکانیشی فەرامۆش کردووە، ئەگەرنا خۆ کەسوکاری ئەنفال خۆیان دەتوانن بەبێ حکومەت، یادەکی شکۆ مەندانە بکەنەوە ؟ بەمەگەر یادکردنەوە هەر دەبێت خەرجی زۆرو بودجەی زۆری هەبێت ؟! خۆ دەتوانن لە یادی ئەنفالدا ماڵبەماڵ بگەرێن و سەردانی یەکتری بکەن و ئەوانەش ئاشت بکەنەوە کە دەیان لەک ئەشاوە ئەمەش بە ئاسودەبوونی ڕۆحی قوربانیەکان و بەهای کەسوکارەکانیان، خۆدەتوانن بە بەرزراگرتنی گیانی قوربانیەکانیان لەیەکدی ببورن !

سێوسێنان بەر لە پەلامارەکانی ئەنفالو دوای ئەنفال … عومەرمحەمەد

سەرلە ئێوارەی ٢٢ لەسەر ٢٣ی ئازاری ساڵی ١٩٨٨ گوندی سێوسێنان گازبارانکرا، دوای ئەوەی گوندنشینەکان بە نیازی نانی ئێوارە چوونەوە ماڵەکانیان، رێک لەکاتی نانی شێوان بە زرمەو نرکەی کاتوێشا بە ئاگا هاتن،کە لە سەربازگەکەی دەربەندیخانەوە بەیان هەواڵە کرا، هەرچەندە بۆمبەکان دەنگیان نزم بوو، بەڵا تراژیدیای گەورەیان بە دوای خۆیاندا هێنا، بەجۆرێک نەک نانی ئێوارەی

لێشێواندن، بەڵکو کەس فریا نەکەوت پارو□□ک قوتبدات، جگە لە
کۆمەڵکوژییەکی ترسناک کە هەر لە جێدا ٦٥ کەس شەهید و نزیکەی ٤٠
کەس برینداربوون، بەیەکجاری شیرازەی گوندەکەی شێواندن. هەرئەو
شەوە ٤کەسی تری گوندی کۆشک لەکاتی بەهاناوەچونیان بۆخەڵکی
سێوسینان ٤کەسیان برینداربوون و گیانیان لەدەستدا بۆیە هەمیشە
شەهیدەکانی سێوسێنان ٦٩ کەس ناودەبرێن . نابێت ئەوەشمان فەرامۆش
بکەین کەوا هەرلەو کیمیابارانا□دا پێشمەرگەیەکی خەڵکی هەوارامانیش
شەهید بوو. ......

بۆ درێژەی بابەت کلیکی ئێر□ بکەن ....

عیفریــن ســەرکەوت ... عــومەر محەمەد

لەروی ســۆزدارییەوە نــاڵێم، مەجبــورنیم دڵێ کەس بــدەمەوە، بەپێجەوانەی ئەوانەوە دەیبیم کە چۆن سۆزدارا نە تەماشای روداوەکان دەکەن ئاواش ئێستا کەوتوونەتە شین وگریان و تف باران، بەڵکو بە بروایەکی قوڵەوە دەڵێم : عیفرین سەرکەوت، چونکە ئەو تەنها سێ بژاردەی لەبەردەمدا بوو چوارەهەم لە ئارادانەبوو، کەبریتی بوون لەم بژاردانە :

یەکەم: چەک دانان وتەسلیم بوون بەئەسەد.

دووهەم : رادەســتکردنی عیفریــن و ڕێیککەوتــن و تەســلیم بــوون بەدەوڵەتی تورک ل□ بەرانبەرسەرقەیەکدا.

سیهەم: شەڕوبەرخۆدان .

ئەوە بۆهەموومــان ڕونە یەکەم هەنگــاوی ســەرکەوتنی عەفرینیەکــان، رەتکردنەوەی خاڵی یەکەمە کە خواستی روس و بەشارە ئەسەدبوو، دووه□م هەنگاوی سەرکەوتنیش رەتکردنەوەی خاڵی دووه□م، ک□ خواستی تورک بوو، بەڵام بینیمان ئەوەی هەڵیان بژارد خاڵی سێهەم بوو، کە سەرباری هەرزیانێکیش بەرش□□قان و خەڵکی مەدەنی کەوتبێ شکۆمەندی بۆ بۆی□ش□□قانەکانی و خەڵکەکە خۆراگرەکەی بەدەستهینا. ئێستاش کە جەنگەکە چووەتە قۆناغێکی نوێ وجگەلەسەرکەوتن ناتوانین پێشبینیەکی ترمان هەبێت، بەڵام وەنەبێت هەتا ئ□ر□ □٥٨ ر□ژی بەرخۆدان بێ دەستکەوت بــووبێت، بەڵکــو ب□ پێچەوانەوە، جگەلە ســەرکەوتنە

مێژوویەکەی چەند دەستکەوتێکیشی هەبووە، کەمن لەم چەندخاڵەی خوارەوەدا کۆیان دەکەمەوە .
١- لەعیفرین تێگەیشتین کە قۆناغی ملکەچی کۆتایی هات و پاشەکشەو هەڵاتن لەبەرەی جەنگ وەک ئازادی و بەرەڵایی دوو واتای جیاوازن .
٢- خەیاڵی تەندرلەدەرو بازرگانەکانیان لە گۆڕنا کە خۆیان بە چیرۆکی قوربانیان لەبەسەنابوو، هەتا بێن و لە ژێر پەردەی مافی مرۆڤدا بەچاوساغی دەڵاڵەی سەر ڕەشەکان قژزەردو چاوشینەکان، بێن و چیرۆکی ژنە فەرشراوەکانمان یان ئاهوناڵەی پیرەمێردو پیرەژێنەکانی ئەنفال و شەنگال بقەزنەوەو بەفرمێسکی تیمساحیەوە قوربانیەکان لەدۆزەخدا بخەنە سەرخەیاڵی بەهەشت وخۆشیان لە هۆتێلە راقیەکاندا هەڕاجیان بکەن و قازانجی مادی لەسەر بچننەوە، ئەگەر غیرەتێکیان مابە دەبێت ئیدی بێن و بەناچاری چیرۆکی ئازایەتی ژنە شەرڤانەکانمان بنوسنەوەو بیگێڕنەوە.
٣- پەردەیان لەسەر مێژووی فتوحات هەڵدایەوەو هەموو ئەو چیرۆکانەشیان توردایە زبڵخانەی مێژووەوە کە لەشکری ئیسلام بە ئاوەژوو نوسیونیەوەو ئازاو قارەمانەکانی کردووەتە کافرو شەرنگێزو درندەکانی هاوشیوەی داعشیان کردووەتە ئەسحابە.
٤- نیازی ژێر مەندیلی مەلا خۆفرۆش و بەکرێگیراوەکان ئاشکرا کردوو، مەلا بەشەرەفەکانیشی لە بەرەی خەڵک و هەق وراستیدا نیشاندایەوە .
٥- ئەو قەناعەتەی چەسپاند کەژن زەعیفە نەبوو وەک پیاوانی ئاینی لە بڵندگۆی مزگەوتەکانەوە هاواری پیاوسالاریان دەکرد، بەڵکو وەک هێلکەی پاککراو راستیەکەی خستە دەستی دنیاوە کە پێچەوانەکەی راستەو ئەوانەی ژن بە زعیفە دەزانن خۆیان و دنیابینیان زەعیفە.
٦- ئەوقەناعەتەی چەسپاند لە جەنگدا ژن یان دەبێت شەرڤان بێت یان بۆ بازاری کەیلە فرۆشی و کەنیزەک بوون قایلبن.
٧- ئەو قەناعەتەی چەسپاند کە ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤی نێودەوڵەتی کاسبکارو محافەزەکارو هیچ لەباردا نەبوون و لە تەنگانەدا فریای ستەملێکراو ناکەون، بەڵکو دوای تاوانەکان دێن و روی دەوڵەتە ستەمکارەکان سپی دەکەنەوە.
٨- پەردەی لەسەرهەموو تەمومژەکان لاداو دەری خست حزبەکانی هەرێم، زیاتر بنەماڵەیین نەک نیشتمانی، وای کرد دنیا هەموو کورد بەچاوی ئەوانەوە نەبینێ.
٩- باشتر دەریخست کە ئەگەر سەرکەوتنی کۆبانێ نەیتوانیبێ هەڵاتن لەشەنگال وەک ڕێکەوتنی سیاسی ببینێ ئەوا جەنگی عیفرین هیچ گومانێکی نەهێشتەوە.
١٠- جەنگی عیفرین بەتەواوی دەمامکی لەسەر روخساری تورکیاو ناتۆو روسیاو ئەمریکا هەڵماڵی.

۵- جەنگی عیفرین دەریخست کە گرتنی موسڵ وشەنگال و پەلاماری کۆبانێش، هەر تورکیابووەو داعش وەک میلیشیایەکی تورک بەوەکالەت بەناوی سوننەو بەبەرگی دینیەوە جوڵا. بەڵام لەجەنگی عیفریندا ئەو دەمامکەشیان کەوت، وەلە جیاوازیەکە لە بەرخۆدانی شۆڕڤانانی و هەڵاتن و بەجێهێشتنی شەنگالیەکاندا رونتر دەرکەوت.
۶- تێیگەیشتین، کە بانگەشەی دیموکراسی درۆیەکی گەورەیەو جیهان پڕە لە دەسەڵاتداری هەرچی وپەرچی و روناکبیری کارتۆنی و جیاوازیەکی زۆر لەنێوان دیکتاتۆرەکانی روس وئەمریکاو تیرۆرستەکانی ئیخوان موسلمیندا نیە.
بۆیە عیفرین سەرکەوت، چونکە وەک کۆمۆنەی پاریس بووە وەرچەرخان لەمێژووی مرۆڤایەتیداو تیایدا شانازیەکی گەورە بۆ ژنی کورد دەکەوێت.

١٨ی ئازاری ٢٠١٨
سلێمانی

بۆ دەبێت یادی گازبارانی هەڵەبجە بکەینەوە ئامانج لەیادەوەری چیەو دەستکەوتەکانی چین ؟

عومەر محەمەد- سلێمانی
١٦/٣/٢٠١٨

ئەرکی ئێمەیە یادەوەریەکانی جینۆساید هەرلە فەیلیەکانەوە، هەتا بارزانیەکان و هەڵەبجەو ئەنفال وشەنگال، بەگرنگیەوە تەماشایان بکەین و بەگرنگیەوە بەرەو پیریان بچین و یادیان بکەینەوە، بەڵام لەوەگرنگتر ئامانجی یادەوەریەکانە، چۆنێتی ئاراستەکردن و پەیامی یادەوەریەکانە، پەیام بەناوخۆی خۆمان و بە دەرەوەی خۆمان، ئایا

بەراست ئەمە هەتا چەند ساڵەی تر دەبێت بگرین ؟ گریان چەمان پێدەبەخشێ ؟ ئەی پەیام چیمان پیدەبەخشێ هونەری یادکردنەوە چیە، بەچی باشە ؟ ئەم کەستانە لەیاد بکەین باشترە یان بەزیندویی بیانهێڵینەوە ئەگەر وامان کرد چ بەرهەمێکیان دەبێ ؟ ئەم پرسیارانە هەموویان گرنگ وجەوهەرین، ئەمانە تەنها پابەندنین بەهەستی ساتەوەختی یادەکانەوە، وەک چاولەکەریی، بەڵکو پابەندن بەئایندەمانەوە، هەلبەت بەئاوردانەوەیەکی ڕەخنەگرانەی ئازایانەی رابوردومان .

ئەمساڵ ١٦ی ئازاری ٢٠١٨ یادی سیهەمین ساڵەی یادەوەری گازبارانی هەڵەبجەو ئەنفالە واتا ٢٦ ساڵی رەبەقە خەمان بەبێ سانسەری بەغدا یادی هەڵەبجە دەکەینەوە، بەڵام دەبێت ئازایەتی ئەوەمان تێدابێت بپرسین هەتا ئێستا چۆن یادمان کردووەتەوە ؟ چیمان بەدەست هێناوەو چیمان لەدەستداوە؟ ئەگەر بە ئازایانە وەڵاممان وەرگرتەوە، ئینجا دەبێت هەلوەستەیەکی ئازایانەش بکەین و لەخەمان بپرسین ئەی لەمەودوا چۆن یادەکان بکەینەوە؟ چۆن قەرەبووی کاتی لەدەستچومان بکەینەوە، ئایا ئەمە بوێری ئەوەمان هەیە دەستکاری ماڵی خەمان بکەین ؟ لە بنەرەتەوە بوێری ئەو پرسیارانەمان هەیە لەخەمانی بکەین ؟ یان لەپیهەڵدەین و وەک رابوردو یادەکی پەخەرجی بەبەرهەم دەکەینەوە !؟ ئاخر یادەوەری بەهای ئەخلاقی و سیاسی و یاسایی هەیە، ئەگەر یادەوەریمان بوێت دەبێت ئەم بەهایانەمان بەگرنگ بێت، دەنا کەس بروا بە خۆنمایشکردن و خۆنواندن و فرمێسک و وتاری بێکردارمان ناکات .!

ئەی کەوایە گرنگی یادەوەری چیە؟

یەکەم : با باسەکەمان لە فەلسەفەوە نە ئاینەنین و زۆر بەسادەیی بدوێین، گرنگی یادەوەری لە بنەرەتەوە پابەندە بەمافی مرۆڤەکانەوە، چ ئەوانەی بوون بەقوربانی تاوانەکەو چ ئەوانەی لەژیاندا ماون و چ ئەوانەی زەرەرمەند بوون، تەنانەت ئەوانەشی زەرەرمەندی راستەوخۆنەبوون و تارادەیەک سەلامەتن، بەڵام ئایا ئەمانە بەبێ دادپەروەری و سەروەری یاسا بەدی دێن ؟ کەواتە مەرجی یەکەمی یادەوەری دادپەروەریی و گەڕانەوەی شکۆیە بە ئینسانەکان و ژیانێکی سەلامەت و شکۆدار بەهەمووان.

خۆ رەنگە بەدەستهێنانی هوشیاریش لەم بارەیەوە هەروا ئاسان نەبێت، بەلای کەمەوە پێویستی بە قۆناغی دادوەری راگوزەری (عدالة الانتقالیة) وە هەیە. بەڵام دەخی ئەمە وەک هی کەس نیە، نەوەک هی

ئەرمەنەو نەوەک هی جووەکان، بەلای کەمەوە ئەوان دوڵەتیان هەیە، بەڵام ئەمەی کورد وەک دەوڵەتمان نیە، دەسەڵاتی خۆجێیەتیش هێشتا خاوەنی تێورێک نیە بۆ سیاسەت و دەوڵەتی میراتگریش هەندێ سەرەکاری لەگەڵ دیموکراسیەت و بنەماکانی مافی مرۆڤ نیە، کەواتە هەر دەبێت خۆمان قۆڵی لێهەڵماڵین و چاوەڕوانی دەوڵەت و دەسەڵاتداران نەبین .ئەی کەواتە خۆمان کێین ؟ لە پێشەوە هەموو ئەوانەی هەست بەگرنگی یادەوەری و دروستکردنی مێژوو و داهێنانی کەلتورێکی باڵا دەکەن . ئەرکی ئەوانەیە یەکەم هەنگاوهەڵگرن .

دووهەم : دۆکۆومێنتکردن و لێکۆلینەوە لەتاوانەکە و ناسینی مەرجعی فیکری ئەنجامدەری تاوانەکەو خۆ دورخستنەوەو خۆداماڵین لە ڕەفتاری جەلاد – بە بریاردەرو ئەنجامدەرەوە، ئاخر ناکرێت جەلادو قوربانی هەردوکیان هەڵگری یەک فکرو یەک ڕەفتاربن ! کەواتە ئەرکێکی گرنگ و هەنووکەیی لەمەوداوامان لە یادەوەریدا بەعس ناسییە! ئینجا ریشەکیشکردنی بەعسیزم و ڕەفتارەکانی نەک هەر لەو شوێنانەی تاوانەکەی لێ ئەنجامدراوە، بەڵکو لەتەواوی هەریمی کوردستاندا، لەناوخانەوادەو فەرمانگەو دەزگاکانی خۆبەرێوە بەرێتیدا دەبێت بەعسیزم ببێتە شەرمێکی گەورە، دەبێت ببێتە شەرمێکی رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی .

سێهەم : بەو پێیەی لەماوەی ٢٦ ساڵی دەسەڵاتدارێتی خۆماڵیدا، لەیادەکاندا زۆرترین بەڵێندراوەو کەمترینیان جێبەجێکراون، زۆرترین درۆکراوەو کەمترین کارکراوە، دەشێت یادەوەری داهاتوو ئەم نەنگییەشمان چارەسەر بکات و بە پێچەوانەی رابوردووەوە، راستگۆیی و پابەندی ئەخلاقی بەرهەم بهێنێت، ئەمە ئەگەر بۆ هەر شەهیدێک بە هەر ئەنفال کراوێک تەنها یەک درۆ لەخۆمان یاساغ بکەین، ئەوا ئەوەندەمان شەهیدو ئەنفال هەیە ڕاستگۆترین میللەتی سەر روی زەمین دەردەچین خاوەنی ٢٦ ساڵ بەلێنە جێبەجێنەکراونین ؟ کەواتە با دەست پێبکەین و رابووردو لەبیر بکەین .

چوارەم : یادەوەری دەبێت لێبوردەیی بەرهەم بهێنێت ئاشتبوونەوەی گشتی بەدوای خۆیادا بهێنێ و ببێتە چەک وئامرازێکی باش وکاریگەری دژایەتی گەندەڵی وچاوچنۆکی، لە پێشەوە داب ونەریتێک دابهێنێ کەوا هەموو قوربانیەکان تیدا هەست بەشکۆمەندی بکەن، بەنمونە لە ڕۆژی ١٦/٣دا خەڵکی شار بەتایبەتی خەڵکی شار وەک ڕۆژانی جەژن بەماڵانەوە بگەڕێین وگەردن ئازایی لەیەکتری بکەن، ئەوانەی بەهەر هۆیەکەوە دڵیان لەیەک ڕەنجاوە ئاشت ببنەوەو دڵی منداڵەکانیان خۆش بکەن و ڕۆحی گیان بەخت کردووەکان و شەهیدەکان ئاسودە بکەن و

بریندارانی چەکی کیمیایی دڵخۆش بکەن و سەروەری و ئاسودەییەک بهێننە کایەوە کە نەوەکانی ئایندە لەسەری بێن .

ئەمانەو بەگشتی پێویستە شارێکی وەک هەڵەبجە بکرێتە شارێکی مێژوویی نەک بۆ تابلۆیەک بکرێتە پارێزگاو لەناوەرۆکیشدا هەر قەزاکەنەکەی جاران بێت، ئەمەش هەربۆتەنها بەهۆی گازباران و ئەو تاوانەوە نا کە دەرهەقی کراوە بەڵکو هۆکاری مێژوییشی بۆتەنیشت ناوە مەعنەوییەکەی هەڵەبجەوە هەیە، کە لە سەنگەی پرۆسەی جینۆسایدوئەوتاوانە گەورەیەی دەرهەقی کراوە هەڵەبجەی بەدنیادا ناساندوە.
ئەوەی دەبێت لە بەرچاوبگیرێت لەپێش هەموو هۆکارەکانی ترەوە هەڵەبجە بەرلە تاوانەکەش شاری شاعیران بووە، نابێت ئەم سامانە مەعنەوییەی لە دابماڵدرێت ئینجا تاوانی گەورەی دەوڵەتی عێراقو ناوە مەعنەوییەکەی ئێستاشی بخرێتە سەر، کە دەبوو زۆر زووتر وەکو هەنگاوی یەکەم بۆ خۆ بنیاتنانەوەو گیانی بەرەنگاری بکرایەتە شارێکی مێژویی وەک قودسی فەلەستینیەکانو نەجەفی شیعەکانو هیرۆشیمای ژاپۆنیەکان، بەئەوەی بەهۆی دکتاتۆرییەتی بەعسو شۆڤێنێتی عەرەبیەو بەدەنگی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیدا بخرایەتە سەرپێ .

هەرکەس بڵێت پێشتر وەها پرۆژەیەك لە توانادا نەبووە راست ناكات، چونكە دەیان بەڵگەی حاشا هەڵنەگر بەردەست وئامادەن، كە پێچەوانەکەی بسەلمێنن، دەبوو ئەوسا یەکێتی و پارتی كە خۆیان بەنوێنەری خەڵکی کوردستان دەزانی، لەبری خۆسەپاندن نەك لە بودجەی حزبەکانیان تەنانەت لە قورگی ئەندامو کادرەکانیشیان بگرتایەتەوە بۆ وەها تەحەدایەك و بنیاتنانی پرۆژەیەکی (سومبل)ی نەتەوەیی، بەلای کەمەوە، ئەگەر بڵێن ئەوەمان پێنەدەکرا خۆ دەیانتوانی شەڕی ناوخۆ نەکەنو ئەگەرکردیشیان دەیانتوانی هەڵەبجەو گەرمیان و ناوچە ئەنفالکراوەکان نەیکەن. بزانە ئەگەر وەها هەستەکیان هەبوایە سنوری شەڕیشیان بەرتەسک نەدەبووە ؟ ئایا مەیدانەکیان دەما بۆ سەنگەر لەیەکگرتن ؟ بەڵام بەداخەوە ئەو سەروەختە ئاستی تێگەیشتن نەك لە مافی مرۆڤ و تاوانی جینۆساید بەڵکو لەوەها پرۆژەیەکیش لەخاڵی سفردا بوو. ئەو داهاتو هاوکاریانەش کە بەناوی هەڵەبجەوە کۆیان دەکردەوە نەیانخستە خزمەتی ئەو شارەو خەڵکەکەیەوە. دەنا هەرگیز رۆژمان بۆ ئێستا نەدەگەیشت.

بەهەرحاڵ هەنگاوەکان هەرچەنێك بن گرنگ ئەوەیە بۆ لەمەولا کەسپی بەردەم بەمێژوویی کردنی شاری هەڵەبجە نەبن .

ئیدی ئەورۆژە بەسەرچوو بە دنیا بڵێین ئێمە بەوئەندازی□ ستەمکاریمان دەرهەقکراوە، چونکە ئێستا هەم هەلومەرج جۆرێکی ترەو هەم کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیش باشتر دەناسین بەڵکو لەو تێگەیشتنەو□ بێ ، کە کورد خۆی لەسەربنیاتبنێتەوەو هەرجۆرە توندرەوی□و د□ر□قی□و بەدکارییەك بەسوکایەتی بۆسەر زیندووەکانی و یادەوەری و قوربانیەکانی ببینێ وئاگاداری بەهای م□ر□ق ب□ت و لەهەر هەنگاوێکیدا بەرپێی خۆی ببینێ□و جیهانبینی بنیاتنەرانە بێت، بۆیە پێویستە لەو دیدگایەوە تەماشای هەڵەبجە وەک شوێنێک بۆیادەوەری بکەین نەك هەموو بەهای ناوە مەعنەویەکەی هەڵەبجەو دۆسێ گرنگەکەی لە ئیمتیازی بە پارێزگابونیدا کورتبکرێتەوەو لە هەموو کاتێکدا بەچاویاندا بدرێتەوەو بڵێین لەوە زیاتر چیترتان دەوێ ؟ ئەوەنیە کردوومانە بەپارێزگا. ئەگەر وایان گووت ئیدی ناوچەکانی تریش مافی خۆیانە بڵێن ئەی ئێمە ؟

ئێستا هەموو لەوە تێدەگەین کە هەڵەبجە تەنها ناوی شارێك نیە، بەڵکو رەمزێکی گەورەی یادەوەری جینۆسایدی ئێمەیەو ناوێکی مەعنەوی کوردە، ئەوەش فاکتەرێکی گرنگە کە بکرێتە شارێکی مێژویی ، راستە یەکەم هەنگاو بەپارێزگابوونێتی، هەرچەندە من زۆر ترسم لەو هەنگاوەش هەیەوهەر زوو ئەم ترسەم بەبۆنەی بەپاریزگابوونیەوە نوسی، (ئەم ئیمتیازە لەبری ئەوەی خەونەکانی بەرەو سەرەوە بەرن بیکوژن لەبری ئەوەی گەورەی بکەن تەواو بچوکی بکەنەوە، ترسم لە پێنەگەیشتنی ڕەگەزەکانی هەیە).

ئیدی بۆیادەوەرییەکانی ساڵانی داهاتوو دەبێت ئەم شارە رێگاوبانی باشی هەبێت، هۆتێلی شایستەو چێشتخانەی باشی هەبێت کە توانای قەرەباڵغی هەبێ. هۆڵی شایستەی بۆ کۆبونەوە وسمیناری تێدا بێت. بە هیوام دوای یادی سی ساڵە نەك هەر بەرپرسانی هەرێمی کوردستان بەڵکو هەموو ئەو کەسایەتی و رێکخراوانەی کەمتەرخ□م□و بەرژەوەندی خوازبوون، شەرم لە کردەوەکانی رابوردویان بکەن ئیدی یادەوەرییەکان لەبری ئەوەی تۆوی ئومێدی بچێنن ئومێدومتمانە ببەخشنەوە، ئەمەش هیچ خۆشخەیاڵی نیە بەڵکو ئومێدو ئیرادەیەو ئێمەش هیچمان لە نەتەوەکانی تر کەمترنیە دەسەڵاتێکی دادپەروەر نەبێت .

ئەگەربخوازن دەتوانن لە ئێستا بەدواوە کات بەفیڕۆ نەدەن. چیدی بۆیان نالوێت و ناکرێت تەنها بە تابلۆیەکو دانانی پارێزگار□ك□و بەرێوەبەرە گشتیەکان کە هەموویان پیکەوە کاندیدی حزب بن ئارایشتی قەزایەك بک□ن□و ناوی پارێزگای لێبنرێت، بەڵکو دەبێ پارێزگای

هەڵەبجە لە ناوەرۆکدا لە هەموو پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان جیاواز بێت، پارێزگایەك خاڵی بێت لە بارەگای حزبوهێزی چەکدار بەو واتایەی بکرێتە شارێکی سیمبولیەو مێژوییەو لە خزمەتی دۆزی سیاسی کوردستانیشدا بێت. وەک بۆ پارێزگاکردنی هەڵەبجە نەبووە دەستپێکی بەخۆداچوونەوە بایادەوەری سی ویەک هەمین ساڵە، چ لەروی روخسارەوە چ لە ناوەرۆکدا شارێك بێت جیاواز لەوانی دی. ئەرکی هەڵەبجەییەکانیشە بە گوێدانە جیاوازی حزبەکان تەنانەت بە گوێدانە جیاوازی ئاین و ئایدۆلۆژیا هەنگاوی بەهەڵهێنن بەتایبەتی ئەمە بەهەڵەبجە زۆر پیویستە چونکە لەوە جگەلە ئیسلام کاکەیی زۆرهەن وجگەلە یەکێتی وپارتی حزبی تریش زۆرن .

پارێزگایەکی نوێ داماڵراو لە چەك

ئەگەر هەتا ئێستا لەباری مەعنەوییەوە هەڵەبجە نەبووەتە سەنتەری پاراستنی مافەکانی مرۆڤ، دەبێ لەمەولا وای لێبکرێت تەنانەت لەوە زیاتر بەواتوببێتە دەروازەی ئاشتبوونەوەی گشتی بەهەموو هەزە ناکۆکەکانو عەقڵیەتی خوێنرێژی بگۆرێتە سەرکەبەرکەی مەدەنییەو خزمەتگوزاری، چەندە کارێکی جوان دەبێت ئەگەر هەڵەبجە ببێتە پارێزگایەکی لەچەکدا ماڵراو، هەرهیچ نەبێت بۆ رێزگرتن لەومرۆڤانەی بەگازی کیمیایی کوژران وبریندار بوون، پاراستنی مافی مرۆڤ لە ناوخانەوادەو خیابانو فەرمانگەکانیدا لە لوتکەی واتاکانی خۆیدا بێ. لە سەر ئاستی دەرەوە تەحەدایەکی گەورەی بیری شۆڤێنی و دەمارگیری بێت، لە ناوخۆش ببێتە بنیاتنەرەوەی تاکی کوردو دووربێت لە هەموو پێشێلکاریو توندوتیژییەك.

کۆبونەوەو کۆنگرە گرنگو چارەنوسسازەکان لە هەڵەبجە ئەنجامبدرێن بەو واتایەی پابەندی ئەخلاقیان بەراسپاردەو ئەنجامەکانیەوە هەبێ ەو هەڵەکی سووربێت بە هەرجۆرە نیازخراپیەکو لە بەرامبەریشدا پێگەیەکی شایستەی هەر نیازپاکیەك بێت. وەك شەرەفەك وەزارەتی کاروباری شەهیدانو ئەنفالکراوان ببرێتە ئەو شارەو تیایدا وەزیر بەجۆرێك بجوڵێتەوە لەبری بەباکی ئەژنۆی بلەرزێ لە هەنگاوو بریارەکانیدا، هەوڵی ستانداردی بۆ باشترینو پێشکەوتوترین ئاست لە دروستبکرێتو کۆنگرەو کۆنفرانسە نێودەوڵەتیەکانی جینەسایدی لی ببەسترێ. هەڵبەت نابێت ئەم گرنگی پێدانە بەتەنها لە هەڵەبجەدا کورتبکرێتەوەو نابێت ئەم ئیتیازانەش بەجۆرێک مامەڵەیان لەگەڵدا بێت لەبری رێزوشکێ سوکایەتی بەشوێنانی تر لێبکەوێتەوە.

زۆرگرنگتر دەبوو وەک بایەخی یادەوەری هەڵەبجە لە بری پارێزگا

بکرایە بەشارێکی مێژوویی هەتا لە باری سمبولییەوە لە پارێزگا هەڵکشاوترولە باری مەعنەویشەوە لە ئاستی پایتەختی هەرێمی کوردستاندا بێت و فرۆکەخانەو یاریگای نێودەوڵەتیو ڕێستۆرانتو هۆتیل وکافتریای باشی تێدابێت، تەنانەت بکرێتە شوێنی بریاردانی سیاسی و پەیمانی ئاشتی نێوان حزبەکانی کوردستانو لەوانەش گرنگتر داوا لە بەغدا بکرێت بەشێکی دادگای تایبەت بەتاوانە گەورەکانی لە دابمەزرێ .

ئەگەر دەسەلاتدارانی کورد بیانەوێ دەتوانن هەڵەبجە و شوێنەکانی تریش وەك كارتێك لە بەرامبەر دەوڵەتی عێراقدا بەکاربهێنن و بیکەنە شاری مێژوییوسمبولی ئەوکاتە، بە سروشتی خۆی وەك قەرەبووکردنەوەیەکیش دەبووە دەستکەوتێکی سیاسی، بەڵام ئەگەر بەبێ ناسنامەی جینۆساید بکرێتە پارێزگا ئەوسا ئەگەر دەستکەوتیش بێت هیچ بۆ کوردو هەڵەبجەییەکان ناگەڕێت بەڵکو تەنها دەبێتە دەستکەوتێکی ئیداری نەك سیاسیو مەعنەوی .

لەراستیدا هەق نییە ڕۆشنبیرانی کورد بەگشتیو هەڵەبجەییەکان بەتایبەتی بەوە قایل بن شارەکەیان کە گەورەترین تاوانی سەدەی بیستەمی دەرهەقکراوە بکرێتە پارێزگایەکو بەس، چونکە ئەو دەستکەوتە نە هێندە گەورەیە هەتا لەئاستی ئەوتاوانەدا بە کەدەرهەقی کراوە نە هەڵەبجەییەکانیش لەمەینەتی ڕزگار دەکات، بەداخەوە ڕۆشنبیران و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنیش لەو ئاستەدابوون کە بە پارێزگاکردنی هەڵەبجەیان بەدەستکەوتی مەزن ناوبرد. ئەمە ئاماژەبوو بەئەوەی چەندە لە جینۆسایدو قەرەبووی ئەو تاوانە تێگەیشتوون، دەنا هەڵەبجە شایانی ئەوەیە بکرێتە شارێك کە دنیا سەرسام بکات نەك بیکەنە قەزایەکی گەورەتر لە ئێستاو ناوی پارێزگای لێبنێن.

سەرباری ئەو مایەپوچییەی رابوردوشمان، هیشتا ئومێدم هەیە، ئاورێک لە ٢٦ ساڵەی یادەوەری تاوانەکان بدەینەوەو بەبیرێکی فراوانترو نیازێکی جوانترو ئامانجێکی بایەخدارەوە بەپیر یادەکانمانەوە بچین ونەک هەر دادپەروەری بەڵکو کۆمەڵێک نەتریتی جوان وبەرز بهێنینە ئاراوە کە هەم خۆمان دڵخۆش بکات وهەم دنیا سەرسام بکات، کۆمەڵێک ئەرکی زۆر ئاسان بەڵام زۆر واتادار لە ئێستە بگرین و هەموولایەکمان لێی سودمەند بین.

بەهیوام لەیادەوەرییەکانی ساڵانی داهاتوودا هەڵەبجە بەراستی ببێتە پایتەختی ئاشتی و خەڵکەکەی قەڵی لەهەڵبمانەن و شارەکەیان

لەچەک دابماڵن و ئاشتی و میانرەوی و ژینگە دۆستی ببێتە شوناسی شارەکە وهەموو ئەم خەسڵەتانە لەشارەکانی تریشدا رەنگ بدەنەوە.

بەهیوام لە یادەکانی تری تاوانی جێنۆسایددا کۆمەڵگەیەکی تری پێچەوانەی ئێستابین راستگۆو ژیاندۆست و میانرەوبین، ناتوندوتیژو رەفتار بەرز، لاشەرو ژینگە دۆست بین. رۆژانی یادەوەری بکەینە رۆژانێک بۆ خوێن نەرشتن وسەربرین رۆژانی یادەوەری قوربانیەکانمان نەک هەرمرۆڤەکان تەنانەت پەلەوەرو ئاژەڵەکانیش ژیانیان پارێزراوبێت، رۆژانێک بێت نەک قەسابخانەکان ودوکانی مریشک سەربرەکان تەنانەت چێشتخانەو کەبابخانەکانیش خاڵی بن لەگۆشت. رۆژانێک پراوپربن لە رێزو شکۆی مرۆڤ و زیندەوەرانی دی یادەوەری□ک بەرێو□ بەرین هەموو دنیا شەرم ل□ بێدەنگی خۆی ل□ بەرانبەر تاوانەکان بکات کە دەرهەقمان کراون .

خۆزگەو هیوا … عومەر محەمەد

لە پەراوێزی دووەمین ڤیستڤالی فیلمی سلێمانیدا ….

ئامانجی ئەم وتارە ئەوەیە بەتەنیشت لێکۆڵینەوەی زانستییەوە بۆ ئەم تراژیدیایە، هونەریش ڕۆڵی خۆی ببینێت و وەک تاوان و تراژیدیاکانی تری هاوشێوەکانی مرۆڤایەتی بۆ نمونە تاوانی هۆڵۆکۆست و جینۆسایدی ئەرمەنەکان بەراورد بکرێت و داهێنانی ئەدەبی و هونەری لەبارەیەوە بکرێت .
ئەگەر سینەماکار زۆریش رۆنەچیتە ناو مێژووەوەو تەنها لە سەر ئەو ستەمکاریانە بووەستێت، کە لە ناوەراستی ه□شتاکانی سەدەی رابووردووەوە دەرهەق بە کورد دەکرێن، ئەوا هەزاران چیرۆک دەبنە ئایدیاو خەونی کارکردنی، با تەنها هەڵوەستەیەک لە گازبارانی هەڵەبجەو ئەنفال بکەین، لەوکاتەوە هەتا ئێستا لەگەڵ مردنی هەرمرۆڤێکی ئەودەڤەرانەدا چیرۆکێکیش دەمرێت، کەچی زۆر بێباکین !
ئەگەر لە دوای ڕاپەرینەوە هەتا ئێستا کە شەنگالیشی هاتووەتە سەر چیرۆکەکانمان دۆکێومێنتکردبا ، ئێستا خاوەنی خەرمانێکی گەورە لە چیرۆکی جەلادو قوربانی دەبووین، خاڵی جەوهەری ئەوەیە کە هەموویان زەلیل بوونمان ناگێڕنەوە، بەڵکو لەناویاندا قارەمانی گەورە هەن،

نموونەیەک دەکەمە یارمەتیدەر (ئێوارەی گازبارانی هەڵەبجە، خانەوادەی حاجی ڕەحمانی نارنجەڵە هەموویان بریندار بوون و تەنانەت بینایان لەدەستدابوو، کەچی کە سوپای عێراق شکا سەربازێک بەناوی خالد عەبدولکەریم عەلوان چەکەکەی فڕێداو وەک هەڵاتووی بەرەی جەنگ بۆ (خاترالڵە خاترالڵە ساعدونی) خۆی هاویشتە ماڵی حاجی ڕەحمان، ئەم پیاوە بەو پەڕی میهرەبانییەوە لەبری تۆڵە ئامێزی بۆکردەوەو دەستێک جلی کوردی پێداو وەک کوڕەکی خۆی لەگەڵ ماڵە ومنداڵەکەی خۆیدا بردی بۆکەمپی ئاوارەکانی ئێران، لەوێ کاتێک کەوتە بەر سوسەی سیخوڕەکان، حاجی ڕەحمان، گوتبووی (ئەم کوڕەم هەر بە سکماک بێ زمانەو ناتوانێ قسە بکات) چیرۆکەکە درێژەو لێرە دەیبڕینمەوە بەناو دەمەوە سەرنجی سینەماکاری کورد ڕابکێشم، چونکە ئەگەر بخوازێ دەتوانێ بەفریا بکەوێ و هەتا (سەربازەکە) لە ژیانداماوەو وەک حاجی ڕەحمان دنیای بەجێنەهێشتووە، هەوێنی فیلمێکی جوان و بایەخدارە بۆ ئاشتی ولێبوردەیی.
لەهەمان کاتدا بەپێچەوانەی ئەو دیدە باوەشەوەیە کە هەمیشە کورد وەک زەلیل و قوربانی بەدەسەڵات دەخاتەڕوو، بۆ هیوام لە داهاتوودا بەشی فیلمسازی زانکۆی سلێمانی بتوانێ پێشەنگایەتی بکات و بەدیقەتەوە ڕەگەزەکانی ئازایەتی و خەونە جوانەکانی مرۆڤایەتی لەو تراژیدیایە)دا بدۆزێتەوەو ببێتە هەوێنی بەخشندەیی ومهیرەبانی،خۆزگە یەکەمین فیلمی ڤیستڤاڵ دەربارەی تاوانەکانی جینۆساید (هەڵەبجە، ئەنفال، شەنگال) یان هەر یەکێک لەو تاوانانە دەبوو، ئەمەش نەک وەک ئەوەی بەدنیا بڵێین ئەمە ستەممان لێکراوە بەڵکو بەو هیوایەی لە ناو چیرۆکەکانی ئەم تاوانانەدا قارەمان بدۆزنەوەو ببێتە جێگەی سەرنجی سینەماکارانی کوردو ئەوانی دی.

تێبینی :
ئەم بابەتە لە لاپەڕە ٦ی ژمارە ٥ی شارسینەما کە بڵاوکراوەیەکی ڕۆژانەی فیستیڤاڵە لە ریکەوتی ٢٠١٧/١٠/٥ بڵاوکراوەتەوە، بەڵام بەداخەوە بەهۆی گۆڕینی تایتڵەکەی هەڵەیەک ڕویداوە ئەوان لە بری “خۆزگەو هیوا” ئەم تایتڵەیان نوسیوە : (فریای بکەون تا حاجی ڕەحمان دنیای جێ نەهێشتووە) هەڵەکەش ئەوەیە، کە بەداخەوە حاجی ڕەحمان لە ساڵی ١٩٩٩ دا کەچی دوایی کردووە، ئەو برینداری گازباران نەیکوشت بەڵام گەرماو ئاوی گەرمی ئەردوگای زۆرەملێی گردەچاڵ کوشتی.

٣/١٠/٢٠١٧ سلێمانی

گەڕانەوەی شکۆی سینەما ... عومەر محەمەد

مێژووی سینەما لە مێژووی شانۆش جوانترو باشترە! چونکە ئەگەر شانۆ لەلای گریکەکان سەرەتا بۆ چینی ئەرستۆکراتەکان بووبێت، ئەوا مێژووی سینەما پێچەوانەیە، ئەگەر دەوڵەمەندان لە "هۆڵەکانی شانۆدا شوێنی تایبەت و کورسی تایبەتیان بەماوەی چەندساڵێک کڕی بوو"، ئەوا لە سینەمادا ئەمەیان بۆ نەچووسەر، لەسەرەتای سەدەی بیستەم هەر زوو چینی دەوڵەمەندان و ئەرباب و بۆرژواکان بەتایبەتی لە ئەمریکاو ئەوروپا، دەیانویست هۆڵەکانی سینەماش وەک هۆڵەکانی شانۆ تابۆ بکەن و شوێنی تایبەتیان هەبێت .
ئەوان بە پاساوی ئەوەی ناچنە شوێنێک "هەموو کەس" بۆی بچێت، هۆڵەکانی سینەمایان بە شوێنی شیاوی خۆیان نەدەزانی، هەموو کەس مەبەستیان لە خەڵکی زەحمەتکێش کریکارو کۆچبەرو چینی خوارەوەی کۆمەڵ بوو، کە ئەوسا زۆرینەی خەڵکیان پێک دەهێناو بەپارەیەکی کەم دەیانتوانی بچنە هۆڵەکانی سینەماو فیلم ببینن، هەر ئەمەش بووە گەورەترین پاڵپشتی و پشتیوانی سینەماو بازارگەرمی سینەما وەک " پیشە- هونەر" گەشەی کردو هاندەری دروستکردنی فیلم و چاککردنی هۆڵەکان و باشترکردنی شوێنی حەوانەوە و بەرهەمهێنانی فیلم بۆ فرۆشتن بوو.

وەک هونەرمەندی جوانە مەرگ تەها کەریمی دەنوسێت : (لەهیچ هونەرێکدا ڕۆڵی وەرگر هێندەی سینەما، چارەنوسساز نەبوو، پەیوەندی سینەماو جەماوەر ئەوەندە بەهێز بوو، هەر زوو بووە جێگەی سەرنجی سەرکردەکانی جیهان، لینین لە وتارێکیدا دەڵێت (سینەما بۆ ئێمە هونەری یەکەمە) هیتلەریش هەموو ئیمکانیاتێکی خستە بەردەستی ژنە دەرهێنەری ئەڵمانی (لینی ریفشتاڵ) ئەم دەرهێنەرە ٤٠ کامێرای لەیەک کاتدا بۆ دروستکردنی دوو فیلم دانابوو، کە باسیان لە شکۆمەندی سوپاو وەرزشکارانی ئەڵمان دەکرد.) بروانە تەها کەریمی سینەماتیک -٢٠١٣

حکومەتە یەک لەدوای یەکەکانی عێراقیش بەتایبەتی بەعسیەکان،هەموو ڕێگەیەکیان دەگرتەبەر بۆ دواخستنی کوردو چەواشەکردنیان، کاتێک

زانیان سینەما ڕۆڵێکی گرنگ دەبینێ لە پشخستن و پێگەیاندنی هزری ئازادیخوازیدا، هەربەوەندە نەوەستان کە فیلمەکان سانسۆر بکەن و هۆڵەکان بخەنە ژێرچاودێرییەوە، بەڵکو سیاسەتی بێزراندنی سینەماو شکاندنی شکۆی بینەرو بە نگی زانی چوونەسینەمایان گرتەبەرو ناوهۆڵەکان و دەوروبەری سینەماکانیان پڕکرد لە سیخورو کەسانی سەرسەری و هەرچی و پەرچی و ئاژاوەگێڕ، ئامانج لە تێکەڵکردنی ئەم خەڵکە خراپەکارانە بە بینەران، بە ئەوە بوو ئەو خەڵکەی دەچوونە سینەما بەدگومان بن و بە ئارامی لە هۆڵەکانی سینەما دانەنشین و لەبینینی فیلم دووربکەونەوە، ئەم سیاسەتە تارادەیەک سەری گرت و زۆر بینەر لەسینەما تەکینەوەو زۆریش بە نهێنی دەچوونە سینەما بۆ ئەوەی بەهۆی چوونە سینەماوە ئابرویان لەکەدار نەبێ و کەسایەتیان نەکەوێتە ژێر پرسیارەوە. سینەما بە جۆرێک کەوتە ژێر پرسیارەوە هەتا وای لێهات بەهەر کەسێکی ناپەسەندیان دەگووت : دەڵێی ئەهلی بەردەم سینەماکانە .

لەم بارەیەوە ڕۆنوێنکارو سینەماکاری کورد، ئاوات نامیق ئاغا لە ژمارە ٩٣ گۆڤاری مەڵبەند، بابەتێکی مێژوویی گرنگی لەبارەی سینەماوە نوسیوە لە بەشێکی نوسینەکەیدا هاتووە : (لەڕەشەوە ئافرەتانی کۆمەڵەی کوردەواری کەئەمەستا پابەندیەکی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتیان بە پیاوانەوە هەیە، نەیان دەتوانی خۆیان لەوان جیا بکەنەوەو بەبێ ئەوان و بێباکانە هاموشۆی شوێنە گشتییەکان وەک سینەماکان بکەن، وای لێهات بە سینەماچوونی خێزانی بووە شتێک لە رابوردو. ئەمە وای کرد بینەری مشەخۆرو بە دەربەست بەسەر شانی بینەری پۆزەتیق وئارەزومەند زۆربن، سەرەڕای پێدابونی نەریتی دزەوی قەزوان، جگەرە، محەلەبی هاویشتن، سەبارەت بە سەرکوتکردنی توخمی لەکۆمەڵگای کوردەواریدا، هەندێک لە نەرینەی هەراش وایان لەخۆیان ڕادەپەرموو، کە سینەما بکەنە ئەو شوێنەی ئارەزووەکانیانی تێدا دابمرکێننەوە، وردە وردەش سینەما وا ناوی بە جۆرێکی وابزرێندرە کە هەرە خەڵکی خراپ بە "شەللاتی بەرسینەما ناوزەدبکرێ" بروانە مەڵبەند ژمارە ٩٣ – نەورۆزی ٢٧٠٥ی کوردی – مارتی ٢٠٠٥ . ئاوات نامیق ئاغا – سلێمانی کوردو سینەما .

بەداخەوە ڕاپەرینی ئازارو دەسەڵاتی خۆماڵیش لەدرێژەی ٢٦ ساڵی ڕابوردویدا، هەوڵێکی بە لابردنی ئەو تەمومژە نەداو بینەری تەراوی لەگەڵ سینەما ئاشت نەکردەوە، هەربۆیە هێشتا هۆڵەکان کەم بینەرو شاشەکانی تیقیش بە فیلمی دەبلاژکراوی تورکی وئێرانی گەمارۆدراون . بەهیوام کردنەوەی بەشی فیلم سازی لە کۆلێژی هونەرەجوانەکان و

ڤیستیڤاڵی ساڵانەی فیلم و بەرێوبەرایەتی سینەمای سلێمانی هەنگاوەکانیان بایی ئەوە تەندروست وکاریگەر بێت شکۆ بە سینەما بگێڕنەوە .

٥/١٠/٢٠١٧ سلێمانی

ئەو وتارەی لینین مامۆستا ئاوات نامیقیش لە نوسینەکەیدا ئاماژەی پێکردووە 1-

---

سەرچاوەکان

١- تەها کەریمی – سینەما تیک – ٢٠١٣
٢- ئاوات نامیق ئاغا، سلێمانی کوردو سینەما. بڵاوکراوەی مەڵبەند ژمارە ٩٣ –نەورۆزی ٢٧٠٥ – مارتی ٢٠٠٥ ل ٤٢ .

لە ئەنفالەوە بۆ شەنگال … عومەر محەمەد

پێدەچێت کوردەکان بە نەگبەتی و مەینەتی هاتبنە دنیاوە، لە دوای روخانی رژێمی سەدام حوسینەوە رەنگە سەدان کۆنگرەو کۆنفرانسی گەورەو بچوک دەربارەی تاوانەکانی بەعس لەمەڕ هەڵەبجەو ئەنفال یاخود راستترە بڵێین بەناوی ئەوانەوە سازدرابن، لەدوای تاوانی شەنگالیشەوە هەروا، بەڵام ئەم کۆنگرەو کۆنفرانسانە وەک هەمیشە پێشبینی کراوە هیچیان لە شین نەبووەو پێناچێت لەداهاتووشدا هیچیان لە شین ببێت، چونکە دەندایەتی دەسەڵاتداران و حکومەتەکانیان گەیشتووتە ئاستێک هەموو بەهایەکی مرۆڤایەتیان تێوداوەو جەنگەکانیان هەر بەتەنها ماڵوێرانی وکوشتنی لێناکەوێتەوە بەڵکو دەبنە هۆی بەرهەمهێنانی درێزانی کارامە و درەی زل زل.

داعش لەرێوە هاتن

هیچ گومانی تێدا نیە کە داعش وبەعس بەرهەمی ناسیونالیزمی دەمارگیری عەرەبین کە سەرچاوەی فیکریی ئەم ناسیونالیزمەو بزووتنەوە ئاینیە دەمارگیرییەکانی تریان ئیسلامەو هەر جارەی لە بەرگێکدا خۆی دەنوێنێ، هەر بۆیە لە دوای روخانی بەعسەوە زۆربەی فەرماندەو پلەدارەکانی سوپاو دەزگاکانی ئەمن و هەواڵگریش لەریزەکانی قاعیدەو بزووتنەوە دینیە توندرەوەکانی تردا خۆیان رێکخستەوەو دەرفەتی کاری توندوتیژیان زیاتر بۆرەخسایەوە، ئەو توندوتیژییەی دەرهەق بەکورد دەکرێت پێش داعش بەعسیەکان لە ئەنفالدا کردیان و دوای بەعسیش داعش لەشەنگال بە پشتیوانی ڕاستەوخۆی تورکیاو ئاکپارتی و ئەردۆگان ئەنجامیاندایەوە، یەکێک لەو نەوارانەی کە لە راپەرینەکەی ئازاری ساڵی ١٩٩١ دەستیان بەسەردا گیرا، دەریدەخات عەلی حەسەن مەجید هەمان نیاز دەخاتە روو کە داعش لە شەنگال کردوویەتی، هەڵبەتە پێش داعشیش گروپە ئیسلامیەکانی تر زۆریان لەو کوردە ئێزدیانە کوشت کە لەموسڵ و دەوروبەری دەژیان، لەکۆبونەوەیەکدا لەگەڵ لێپرسراوانی حزبی بەعسدا کە ناویان نەبراوە لە رێکەوتی ١ی ئابی ١٩٨٨ گلەیی لە پارێزگاری موسڵ دەکات و دەڵێت : (داوامان لێکردوون هەموو ئەو کوردانەی لەوێ دەژین بیانەنێرن بۆ چیاکان بۆ ئەوەی وەك بزن بژین. داکیان بگێن! بۆچی خۆتان جەنجاڵەو شپرزە کردووە بەمانەوە؟

ئەمە لە مووسڵ دەرمان کردن بۆ هیچ قەرەبوو کردنەوەیەك خانووەکانمان تەختکردن و وتمان ئادەی بڕۆن! خەراکەن داکەشن! بەڵام ئەوانەی ئێستا جەنگاوەرن لە سەرەتاوە پێیان دەڵێین کەوا دەبێ لە کۆمەڵگاکاندا نیشتەجێ ببن، پاشان پێیان ڕادەگەیەنین بڕۆن بۆ ناوچەی ئەتەنەمی. بە ئەوەی هیچ قسەو بەنەوبەرەیەکیان لەگەڵ بکەین، بەڵێننامەکەیان بۆ دەخوێنمەوەو ئەوانیش دەبێ ئیمزای بکەن. پاشان لە هەر شوێنێ ببینم (نەوارەکە لێرەدا ڕوون نیە)، سەریان پانەدەکەمەوە، ئەم سەگانە هەر دەبێ سەریان پانبکەینەوە. ئەمە بەڵێننامەکەیان بۆ دەخوێنمەوە: من کە لە خوارەوە ئیمزام کردووە قایلم بەوەی کە لە ناوچەی ئەتەنەمیدا بژیم و جێگیر بم، بۆ پێچەوانەوە ئامادەم هەموو جۆرە سزایەك، بە سزای ئیعدامیشەوە قوبووڵ بکەم. ئەوجا بەڵێننامەکە دەخەمە گیرفانم و بە بەڕێوەبەری ئەمن دەڵێم لەگەڵێ بۆ هەرکوێ دەڕوا با بڕوا. پاش ماوەیەك دەپرسم لە کوێیە؟ پێم دەڵێن ئەوەتا لەرێ، لێپرسراوی حیزب دەبێ بەم بنووسێ و بڵێ ئەم خێڵکانەی خوارەوە لە فڵانە شوێن دەژین. منیش دەسبەجێ دەڵێم ئادەی بیکوژن و وەك خەیار لەتی کەن.

دەتانەوێ دانیشتوانی عەرەب بەم خەڵکە خوێیو هیچوپووچانە زیاد بکەن؟. پێویستە ناوچەکەتان (واتە مووسڵ) بکەینە عەرەب، بەڵام عەرەبی ڕاستەقینە نەك ئێزیدی کە ئەمڕۆ دەڵێن کوردین و بۆ سبەینێ دەڵێن عەرەب. ئێمە لە سەرەتاوە چاومان لە خەڵکی ئیزیدی پۆشی، بچنە لای جاش بۆ ئەوەی نەهێڵین تێکدەران زیاد بکەن، بێجگە لەمە ئیتر یەزیدی بە کەڵکی چی دێن؟ بێگومان بە کەڵکی هیچ نایەن.)
میدیل ئێست وۆچ – ٢٠٠٤ –ل ٤٤٤-٤٤٥
خۆشخەیاڵی بە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی

لە پێشەکی کتێبەکەیدا دەربارەی کارێکی ژەهراوی ئەمریکاو عێراق و گازبارانی هەڵەبجە یوست هێڵتەرمان، نیگەرانی خۆی لە بێدەنگی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی نەشاردووەتەوە،لەم بارەیەوە دەنوسێت ئەم کتێبەم بە دڵساردییەکی زۆرەوە نوسی لەبەرئەوەی لە کتێبێکی پێشتردا کە بەشێکی باشی لێکۆڵینەوەم بۆ کرد بوو، بەناوی تاوانی جێنۆسایدی عێراق،پەلاماری ئەنفال بەسەر کورد، کەلەلایەن هێومان رایتس وۆچەوە چاپ وبڵاوکرایەوە، لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاو ئەوروپا بایەخێکی کەمی پێدرا،کاتێک لەساڵی ١٩٩٣ بڵاوکرایەوە من نەمتوانی لەوە تێبگەم بۆچی کتێبێک کە تاوانی جێنۆسایدی دۆکۆمێنت کرد بێت،نەیتوانی هەستی خەڵک بوروژێنێت؟! ئەمە لەکاتێکدا بوو کەوا گرنگییەکی زۆر درابوو بە جێنۆسایدەکانی پێشتر، بەتایبەتی هۆڵۆکۆست، کە لەناوبردنی جووەکانی ئەوروپا بوو، ئاخۆ جیهان لەم ئەزموونە هیچ فێرنەبووە ؟) هێڵتەرمان – کارێکی ژەهراوی -٢٠٠٨ .

ئەوەی هێڵتەرمانی نیگەران کردووە هەروا سادەو ساکارنییە، بەپێچەوانەوە کێشەیەکە تەواو مایەی تێڕامانە کە پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە چارەنوسی مرۆڤەکان و گەلە هەڕەشە لێکراوەکان و ئابڕومەندی مرۆڤایەتییەوە هەیە، سەیرە ! جینۆسایدی کورد هیچ کاردانەوەیەکی نێودەوڵەتیی لێنەکەوتەوە و بێدەنگیی نەشکاند. لەو ڕاپۆرتە گرنگەدا، کە لە ماوەی هەژدە مانگ زیاتردا کۆکراوەتەوە، میدڵ ئیست وۆچ و هێڵتەرمان دەگەنە ئەو قەناعەتەی کە ئێستا بەدڵنیاییەوە نیاز و مەبەستی تەواوی حوکومەتی سەدامیان دەرخستووە سەبارەت بە لە ناوبردنی کوردی باشور؛) کەچی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی وەک کاتی تاوانەکان دەرهەق هەڵەبجەو ئەنفال بێدەنگ بوون لەدوای بڵاوبوونەوەی کتێبەکەش دنیا هەر بێدەنگە ! ئەوکاتەی بەرژەوەندی ئەمریکا لەگەڵ عێراقدا هەوڵێک هەبوو گازبارانەکە بخەنە ئەستۆی ئێران و هاوپەیمانەکەیان بە تاوان بکەن، من ئەوسا

بەهەڵەدا چوو بووم کە پێموابوو هەتەرمان ناهەقی دەکات کە ئەوقسەیە دەکات، چونکە کتێبەکەی بایەخدارەو بێگومان رۆژێک دێت بایەخی پێدەدرێت .

بەلام دیاربوو من بەهەڵەدا چوو بووم . چونکە ئەوسا هێشتا خۆشخەیاڵ بووم بە ڕۆڵی دەوڵەتە بەناو دیموکراتیەکان و وام دەهاتە پێشچاو کەوا کوردەکان هێندەی دەرفەتی سەربەخۆییان لە بەردەمدایە هێندە لەبەردەم مەترسی پاکتاوکردندانین .
خۆ بەدڵنیاییەوە ئەگەر بیانخواستایە هەروا دەبوو، بەڵام ڕوخانی رژێم و ئارەزوی سەرکردەی حزبە دەسەڵاتدارەکان بە یەکپارچەیی و یەکێتی خاکی عێراق و روداوەکانی دوای گۆڕینی رژێم و ئەو توندوتیژیانەی بەدوایداهاتن، هەروەها روداوەکانی بەهاری عەرەبی و جەنگی سوریاو دەست تێوەردانەکانی تورکیاو گرتنی موسڵ و هاوکاری حزبێکی دەسەڵاتداری کوردستان، جارێکی تر کوردی خستەوە ناو ماشینی کۆمەڵکوژی و کوردانی ئێزدی کرانە ئامانج، بەڵام دەتوانرا چ بکرێت ؟

ئایا لەتوانادا هەبوو پێش بەم تاوانانە بگێرێن ؟ بێگومان دەبوو دەسەڵاتداران و قسە ڕۆیشتووی ناوحزبەکان ئەزمونیان لە لایەنداری ئێران بکردایە کە لەجەنگی ئێران عێراقدا پاساویاندایە دەست سەدام حوسێن کە بەدراندایەتی ناوبانگی دەرکردبوو، سەرباری ئەوەش ئەگەر لەدوای تاوانی ئەنفالیشدا بوایە هەم کوردو هەم کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی بە بێباکییەوە تەماشای روداوەکانیان نەکردایەو مەترسی فاشیزم لەناوچەکەدا فەرامۆش نەکرایە کورد جارێکی تر نەدەکەوتەوە بەر چەقۆی سونە توندرەوەکان و نەدەبوونەوە شمشیری دەستی دەوڵەتی تورکیا بە جینۆسایدێکی تر، هەر زوو “ئەندرێ وایتلی” بەڕێوەبەری ڕاپەڕاندنی میدڵ ئیست وۆچ لە پێشەکی ڕاپۆرتەکەیاندا دەربارەی جینۆسایدکردنی کورد نوسیوەتی (کوردەکانی عێراق وەك کەمایەتیەکی هەمیشە هەڕەشەلێکراو پاشەڕۆژیان مەترسیی لە سەرەو بە هەمان شێوەش ژیانیان،لە کاتی ئەم نووسینەدا، فشارێکی زۆر توندی سزاکانی UN لە سەر عێراقو ئابڵووقەیەکی ئابووریی ناوخۆ کە هێزەکانی حوکوومەت سەپاندوویانە، هەڕەشەی برسێتییەکی بەکۆمەڵ دەکا لەو سێ ملیۆنو نیو دانیشتوانەی لە ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی کوردە شۆڕشگێڕەکاندا دەژین. هێزەکانی حوکوومەت کە بە درێژایی هەڵەی ئاگربەست مۆڵیانداوە بە ئاسانی دەتوانن ناوچەکە داگیربکەنەوە پێش ئەوەی ڕۆژئاوا بتوانێ فریایان بکەوێت.) بڕوانە مێدڵ ئێست وۆچ – جینۆساید لەعێراق وپەلاماری ئەنفال بەسەر کورد ٢٠٠٤ چاپی دووەم

خانەی وەرگێڕان .ل ١٧.

لە یەکێک لەو کۆنفرانسانەدا کە ڕۆژی ١١ی شوباتی ٢٠١٦ بۆ توێژینەوە لە کۆمەڵکوژی ئێزدیان بەناو نیشانی (ئێزدییەکان دوای داعش) لە زانکۆی ئەمریکی لە شاری سلێمانی سازدرابوو، تیایدا چوار پانێڵ پێشکەش کران، لەماوە مداخەلەکەمدا پرسیارێکم ڕووبەڕوی توێژەرە بیانییەکان کردەوە، دەبێت کورد چ بکاو کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی ئەرکی چییە ؟
ئایا ئێمە هەر دەبێت کۆمەڵکوژبکرێین و چیرۆکەکانمان بۆ دنیا بگێڕینەوە یان نیازێک هەیە بۆ کۆتایی هێنان بەم تراژیدیایەی زوو زوو دوبارە دەبێتەوەو دنیاش لە ئاستیدا بێدەنگە ؟ ئەگەرچی بەڕێوەبەرانی کۆنفرانسەکە ئەم مداخلەی منیان پێخۆش نەبوو، هیچ بایەخێکیان بەم قسەیەی من نەداو توێژەرەکانیش وەڵامیان نەدامەوە.
بەڵام ئامادەبوان بەچەپڵەکانیان پرسیارەکەمیان پەسەند کرد، من ئەمڕۆ لە یادی کۆمەڵکوژی ئێزدییەکان هەمان پرسیار ئاراستە دەکەمەوە ئایا ئێمە چی بکەین هەر چیرۆکەکانمان بۆ خەڵک بگێڕینەوە یان ئیدی وەختی ئەوە هاتووە کۆتایی بە تراژیدیا بهێنین و بیرێک لە حاڵی خۆمان بکەینەوەو دۆست و دوژمنەکانمان لە یەکتری جیابکەینەوە ؟
بەتایبەتیش لەدوای کۆمەڵکوژی ئێزدییەکان کە لەسەردەمی جیهانگیری و بانگەشەی دیموکراسیدا ڕوودەدا، نەک لەسەردەمی جەنگی ساردو دنیای دکتاتۆرەکان . ئێستا ئەگەر داعشیش کۆتایی بێت ئەوا توندوتیژی فاشیانەی گروپەکان و دەوڵەتە فاشستەکان هەر لە ئارادان وەک چۆن ئەنفال نەیتوانی پارێزبەندی (حصانە) بۆ کورد دروست بکات ، پێناچێت شەنگالیش دروستی بکات، وەک چۆن عەلی حەسەن مەجید لەسەروەختی دنیای دکتاتۆرەکاندا دەیگوت (من دەمگوت لەوانەیە خەڵکی باشمان لەهەڵکەوە لە ناویاندا (واتە لە ناو کورددا)، چوونکە ئەوانیش گەلی خۆمانن. بەڵام هەرگیز کەسمان نەدەزیەوە، خۆ ئەگەر دەربارەی کوردە لەپرسراوە پایە بەرزەکان پرسیارم لەبکەن، کامیان باش و دەسەزن, من دەڵێم تەنها هەردوو پارێزگارەکەی هەولێرو سلێمانی، بەجگە لەم دوانە کەسیان نە باش و نە دەسەزن.) نەوارەکانی عەلی حەسەن مەجید ١٩٨٩-میدیل ئێست وۆچ ل ٤٤٥
فەرماندەیەکی داعش لە جەنگی کۆبانیدا دەیگوت ئەبوخالد فەرماندەیەکی داعش بوو لە کۆبانە لە گرتەیەکی ڤیدیۆییدا دەیگووت :

(کورد، ئێرانین نازانم لەسەر خاکی عەرەب چی دەکەن ؟ هەمان ئەو

حوکمەی کە لەسەر شیعە و ئەزدی و مەسیحی جێبەجێمان کرد لەسەر ئەوانیش جێبەجێی دەکەین، فەرمانمان بە موجاهیدەکانمان کردووە، لەگەڵ کچان و ژنانی کورد، هەروەک ژنان و کچانی ئەزدی و مەسیحی و شیعە هەڵسوکەوت بکەن) . پرسیار ئەوەیە ئایا ئەم تەفکرینە هەر بەتەنها هی داعشە یان هی هەر نەیارێکی تری کوردەکانە جا سەربەهەر نەتەوەو ئاین و ئاینزایەک بن ؟

-___________

سەرچاوەکان :

1. کارەکی ژەهراوی ئەمریکاو عێراق وگازبارانی هەڵەبجە – ٢٠٠٨ وەرگێرانی محەمەد حەمەساڵح توفیق- چاپخانەی ئاوێنە . بەرایی نوسینی دانەری کتێبەکە لاپەرەی نادیارە.
2. میدڵ ئیست وۆچ- جینۆساید لەعێراق و پەلاماری ئەنفال بۆسەرکورد . وەرگێرانی محەمەد حەمەساڵح توفیق ٢٠٠٤ چاپی دووەم خانەی وەرگێران ل. ١٧٠.
3. هەمان سەرچاوە ل ٤٤٤-٤٤٥
4. هەمان سەرچاوە ل ٤٤٥
5. گرتەیەکی ڤیدیۆیی ئەبوخالد، کە لەکاتی شەڕی کۆبانێدا لە تۆڕەکانی فەیسبوک بڵاوکرایەوە

مێژووی بە دۆکۆمێنتی قارەمانەکان ... عومەر محەمەد

لەیادی لەیلا قاسم وهاوڕێکانی دا

بۆ خوێندنەوەی ئەم بابەتە کلیکی ئێرە بکەن ....

کوردو ئەنفال و ئەفراندن ... عومەر محەمەد

هۆکارەکانی نائافراندنی شاکاری ئەدەبی و سینەمایی لەمەر تاوانێکی گەورەی وەک ئەنفال مایەی تێڕامانێکی قووڵە، ئامانجی ئەم وتارە ئەوەیە بەتەنیشت لێکۆڵینەوەی زانستییەوە بۆ ئەم تراژیدیایە، هونەریش ڕۆڵی خۆی ببینێت و وەک تاوان و تراژیدیاکانی تری هاوشێوەکانی مرۆڤایەتی بۆ نموونە تاوانی هۆڵۆکۆست و جینۆسایدی ئەرمەنەکان بەراورد بکرێت و داهێنانی ئەدەبی و هونەری لەبارەیەوە بکرێت .

دوای ٢٩ ساڵ لە تێپەڕینی تاوانی ئەنفال و ٢٥ ساڵەی بەناو (ئازادی) و دەسەڵاتی خۆبەڕێوە بەرێتی هێشتا ئەنفال نەبووەتە خەم و پرسێکی نەتەوەیی چ جای ئەوەی بکرێتە پرسێکی نێودەوڵەتی ! ئەم پرسە بۆ هەموو تاکێکی کورد؟ وەک یەکە هەموومان لێی بەرپرسیارین، بەداخەوە هەتا ئەمڕۆ گوتاری ئێمە دەربارەی ئەنفال ناچێتە خانەی چالاکبوونمانەوە، ئەگەر چالاکی وەک پرۆسەیەکی رۆشنبیری باس بکەین نەک وەک جوڵەیەکی ئەبستراکت، ئەگەر لە ساڵانی ڕابردوودا، کەمە کارێک کرابێ ئەوا هەندەی گێرانەوەیەکی کرچ وکاڵ و بێ دیقەت بووە (لەزمانی قوربانییەوە) هەندە کارێک نەبووە نەک دەرەوەی خۆمان بەڵکو خۆشمان ڕاچڵەکێنێ . تەنانەت ڕێگەمان نەداوە قوربانییەکان وەک خۆیان بدوێن بەڵکو هەوڵمانداوە بەخواست وبێ خواستی ئێمە بدوێن !
هەر لەسەنگەی ئەو بێ دەربەستییەوەیە، کە ئێمە نەک نەبووینە خاوەنی یادەوەری بگرە نەبووینە خاوەنی ڕۆژێکیش بۆ یادەوەری، راستە هەموو ساڵێک لەهەڵەبجە یادی ١٦/٣ دەکرێتەوە بەڵام خۆ ئەو یادەوەرییە نەیتوانیوە بەلای کەمەوە بەرپرسانی هەڵەبجە لەرۆتینات دابماڵێ وبیانکات بەکەسانێکی نموونەیی! تەنانەت هەڵەبجەی نەکردووەتە شاری ئاشتی بەڵکو تابلۆیەکی بەدروستکراوە بەناوی پایتەختی ئاشتی، ١٤ی نیسان هێشتا نەبووەتە یادەوەری سەراسەری بۆیە لە مانگی ئازارو نیساندا هەر رۆژەی لە شوێنێک یادی ئەنفال دەکرێتەوە.

هەندەی تێبینیم کردووە خاڵێک زۆر جێگەی تێڕامانمە، هەتا ئێستا تاوانی ئەنفال برینێکە بە جەستەو ڕۆحی کوردەوە نەک بە جەستەی مرۆڤایەتییەوە ؟! نازانم بۆ وایە ئایا ئەمە کەمکاری خۆمانە یان خوێنساردی ئەوانی دی، زۆر جار لەخۆم دەپرسم مەگەر ئێمە بەشێک نین

لەمرۆڤایەتی ؟! پرسیارەکەم سیاسی نیە هێندەی ئینسانیە ئەگەرچی دۆسێی ئەنفال بۆخۆی وەک (جینۆسایدوتاوانی نێودەوڵەتی) کێشەیەکی سیاسی یاخود دەرئەنجامی ململانێی سیاسیە، کەچی ئەفسوس لەسەر ئاستی کوردستانی گەورەش نا بێتە کێشەیەکی نەتەوەیی ! ئەوەیان کەمتەرخەمییەکەو سەرباری ڕێگرییەکان و لێکدابرانیش راستەوخۆ یەخەی ڕۆشنبیرانی کورد دەگرێت، بەتایبەتی هونەری سینەما یاخود سینەماکاران، ئەرکیانە لەڕێگەی فیلمەکانیانەوە کارێک بکەن بەلای کەمەوە هەموو کوردێك ئەوەندەی پێویستە زانیاری دەربارەی ئەنفال بدەنێ. من زۆر دەترسم ئەم بێباکیە ببێتە نەخۆشییەک و وەک دەردەدارێک ساڵانێکی درێژ هەتا مردن پێمانەوە بێ و لەگەڵیدا رابێین و لەگەڵ ئازارەکانیدا هەڵبکەین .

بەهیوام کردنەوەی بەشی فیلم سازی لە کۆلێژی هونەری زانکۆی سلێمانی، بەردێک بۆ بناغەی ئاپارتمانی ئەو خەونە ئینسانی ونەتەوەییە دابنێ، چونکە سینەما دەتوانێ زیاتر لەکۆی هونەرەکانی تر ببێتەزمانی قوربانیەکانی ئەنفال، ئەو گرێیانەی لە نێوچیرۆکی قوربانیەکانداهەن، هەڵگری توخمی ژیانێکی تەواو جیاوازن لە ئێستا، ئەو رەگەزەگرنگانەی هەوێنی لێبوردەیی وپێکەوە ژیانن، سینەماکار دەتوانێ وەک سامانێکی بەهادار بەهی خۆی بزانێ، ئایدیاو چیرۆکی گەورەیان لێهەڵبهێنجێ، ئەگەر هەتا ئێستا سینەماکاری کورد بەهۆی کەم ئەزموونیەوە تەنها ئازارەکانی پیشاندابین ئەوا لەمەودوا دەتوانێ قارەمانەکانمان بۆبدۆزێتەوە، دەتوانێت (کوبرای حەمید پورو کەریمەی ئال ئعێشم) بکاتە هەوێنی پێکەوە ژیانی نەتەوەکان، رەنگە لێم بپرسن ئەم دوو مرۆڤە کێن وچ کارە بوون ؟ با پێتان بڵێم ئەو مرۆڤانە کێ بوون (کەریمە فالح) ژنە مامۆستایەکی لەچک بەسەرە ئێستاش لە پارێزگای سەماوە دەژی، ئەو ژنەیە کە بە (قاموس) فەرهەنگێکی کوردی عەرەبی خەریک بوو، تەیموری منداڵی فێری زمانی عەرەبی دەکرد، کاتێک تەیمور لە گۆڕێکی بەکۆمەڵ ڕزگاری ببوو، گەیشتبووە بن دەواری ماڵە مەڕدارێکی عەرەب، ئەوماڵە دەوارنشینە ماڵی ساڵح ئال ئعێشم بوو، واتا ماڵی مامی کەریمە فالح بەڵام لە چیرۆکی ڕزگاربوونی تەیموردا هێندەی بەشان وباڵی پیاوەکانیاندا هەڵگوت سەد هێندە ڕۆڵی ژنە ئازاکانیان فەرامۆشکرد. قەڵەمەکانی کورد هێندەی نێرانە باسی تەیموریان کرد هێندە پەیامە ئینسانیەکانیان فەرامۆش کرد، خۆزگە تەیمور هەر کەریمە پەروەردەی کردبا نەک لێرە ببێتە ڕاوچی و تفەنگ چی، کوبرای حەمیدپور ئەو ژنە قارەمانە بوو، کە لە شاری مەشهەدی وڵاتی ئێران (زمناکۆ هەڵەبجەیی) پەروەردەکردو ماوەی ١٩ ساڵ وەک دایکێکی میهرەبان

ئامێزی بەگرتەوە. خۆزگە هەموو کەس وەک من زمناکەی دەناسی ئاشنای دیدە ئینسانیەکەی دەبوو، وەنەبێ ئەم ئازایەتی ومیهرەبانیە هەر لەوانیدی وەشابەتەوەو کوردەکان کە ببوونە نەچیری ئەنفال وگازی خەردەل لەو ئازایەتی و میهرەبانیە خاڵی بن، نا نەخێر من شاهیدی زۆر قارەمانی کوردم، بەڵام لێرەدا تەنها ئاماژە بەیەکێکیان دەدەم بە هەوێنی ئاشتی ولەبوردەیی، ئەویش چیرۆکی حاجی رەحمانی نارنجەڵەو سەربازێکی عێراقیە بەناوی (خالد عەبدولکەریم عەلوان نەجەفی) .

کاتێک لە ١٦ی ئازاری ساڵی ١٩٨٨ هەڵەبجە کیمیابارانکرا ماڵی حاجی رەحمان هەموویان بریندارى گازی کیمیایی بوون و زۆربەی ئەندامانی خانەوادەکەیان بەهۆی کیمیابارانەوە بینایان لەدەستدا بوو. لەو کاتەدا کە سوپای عێراق شکابوو خالد عەبدولکەریم عەلوان چەکەکەی فڕێدابوو، وەک سەربازێکی هەڵاتوو لەجەنگ بە (خاترالڵە خاترلڵە ساعدونی) خۆی بە حەوشەی ماڵی حاجی رەحماندا کردبوو، حاجی رەحمان بەوپەڕی میهرەبانیەوە لەبری تۆڵە ئامێزی بۆکردەوەو دەستەک جلی کوردی دایەو وەک کوڕەکی خۆی لەگەڵ ماڵ ومنداڵەکەی خۆیدا بردی بۆ بیارەو لەوێشەوە بەکەمپی ئاوارەکانی ئێران، لەوێ کاتێک کەوتە بەر سوسەی سیخوڕەکانی ئیتلاعات، حاجی رەحمان دیسانەوە فریای کەوتبوو، گوتبووی (ئەم کوڕەم هەرلەمنداڵییەوە سکماکە بێ زمانەو ناتوانێ قسە بکات) چیرۆکەکە درێژەو لێرە دەیبڕینمەوە بەڵام دەمەوێ سەرنجی رۆشنبیرو سینەماکاری کورد راکێشم چونکە ئەگەر بخوازن دەتوانن بەفریا بکەوێ و هەتا (خالید عەبدولکەریم) لە ژیانداماوەو وەک حاجی رەحمان دنیای بەجێنەهێشتووە هەوێنی فیلمێکی جوان و بایەخدارە بە ئاشتی ولەبوردەیی.

بە هیوام لە داهاتوودا بەشی فیلمسازی زانکۆی سلێمانی داهێنەری باش بەرهەمبهێنێ و بتوانێ پێشەنگایەتی بکات لەو تراژیدیایەدا و بەدیقەتەوە ڕەگەزەکانی ئازایەتی و خۆونە جوانەکانی مرۆڤایەتی بدۆزێتەوە، چونکە ترژیدیای ئەنفال بەتایبەتی و ئەوانیدی بەگشتی دەتوانن هەوێنی هەزاران شاکاربن، بەڕێ چاوم لە سینەماکارە چونکە وای بۆدەچم هیچ کام لە بەشەکانی تری هونەرو ئەدەب لەسەردەمی جیهانگیریدا ناتوانن وەک سینەما سنورەکان ببڕن، ئەگەر چیرۆکەکان کاریگەرییان بەسەر ئەدەبی کوردیشەوە هەبێت، ئەوا ناتوانن سنوری ناوماڵی کوردی ببەزێنن بەڵای کەمەوە ناتوانن سنوری کوردستانی گەورە تێپەڕێنن بەڵام سینەما بەئاسانی دەتوانێ بچێتە بەردیدەی ئەوانی دی .

٩/٣/٢٠١٧ سلێمانی

وەرگرین یان ببەخشین ... عومەرمحەمەد

دووقسە بۆ کۆمەڵەی قوربانیانی کیمیابارانی هەڵەبجەو ئەوانی تریش

ویستم لە بارەی خەڵاتی ڕێزلێنانەکەی هەڵەبجە بێدەنگی هەڵبژێرم، بەڵام دوای ئەوەی دۆستان و هاوڕێیانم بەسەر سوڕمانەوە پەیوەندیان کردو هەندێکیان لەدوروڕا تەوە خەمیان بوو، پرسیان داخۆ بەمنی تێدانیم و هەندێک نارەزایەتی نوسەرانم لەتۆڕی کۆمەڵایەتی فەیسبوک خوێندەوە، منیش پێمباشە دوو قسە بۆ کۆمەڵەی قوربانیانی کیمیابارانی هەڵەبجەو ئەو نوسەرانەش بکەم کە گلەییان لە کۆمەڵەکە هەیە .
بەشبەحاڵی خۆم ئەو شایەتیەیان بۆ دەدەم و سوپاسیان دەکەم کە بەنامەی تایبەتی ئاگاداری نامەکەیان بۆ ناردم، تیایدا داوایان کردبوو هەرچی نوسین و کتێب وگۆڤارێکم هەیە لەماوەی ئەوەندە ڕۆژدا بۆیان بنوسم و بۆیان بنێرم (بۆکاری پێویست) ،بەڵام من وەڵامم نەدانەوە ! چونکە تێگەیشتم مەبەستەکە چیە، هەرچەندە ڕوونیان نەکردبووەوە کە (کارە پیویستەکەیان) چییە و ئەم زانیاریانەیان بۆچییە! بەڵام زانیم بۆ خەڵات بەخشینە. ئاخر خۆ من بۆ خەڵات نانوسم، بەڵکو بۆیە دەنوسم کە خەڵک بابەتەکانم بخوێنەتەوە، جا ئەگەر بزانم (کۆمەڵەیەکی تایبەت بە جینۆساید) هەتا ئێستا نەیزانیبێ من چیم کردووەو چیم نوسیووە؟ ئیدی بۆچی خەڵاتی لێوەربگرم ؟ بۆچی گلەییم لە خەڵکێک هەبێت کە گرنگی بەو زانیاریانە نادات و نوسین و زانیاری لەبارەی ئەنفال وکیمیابارانەوە پێ گرنگ نیە ! من ئەوە بەسوک تەماشاکردنی خۆم دەزانم بە ئیمایلێک کارەکانم ڕیزبکەم و پێیان بڵێم ئەوە کاری چەند ساڵی منە بەبێ ئەوەی بزانم بۆچی لێم داوادەکەن ! پرسیار ئەوەیە کە کۆمەڵەیەک نەزانێ من چیم نوسیوەو چۆن نوسیومەو هەتا ئێستا ئاگای لەپیرۆزی ڕەنج وماندووبوونم نەبێ، حاڵی حازر کتێبەکەم لە بارەی گازباران و مەینەتی میللەتەکەمەوە ئەواران

لەسەر شاشەی تەلەفزیون و لەهەندێک ماڵپەڕ پەخش بکرێت و ئەو ئاگای لێی نەبێ، ئیدی خەڵاتی ڕێزلێنانەکەی چ بەهایەکی دەبێ ؟ ئەرکی کۆمەڵەی قوربانیانە لە خۆی بپرسێت کارەکانی ئەو نوسەرە چەندن وچۆن هەتا شایانی ڕێزلێنانی ئەوان بێت ؟ بەکۆمەڵەی قوربانیان ئەرکێتی بزانن کە چی لەبارەی کیمیابارانی هەڵەبجەوە نوسیوەو چۆنی نوسیوە .

دڵنیام کەسانێک نەک هەر بێدەنگ وەها بانگەوازەکەوە دەچن، بەڵکو زۆر بەمەمنونییەوە تەلەفۆنیشیان بۆ دەکەن ورەنگە خەڵکیشیان بەگژەوە بنێن روگیریشیان بکەن هەتا ناوی بخرێتە ناو لستی ریزلێنراوانەوە . بەڵام دەبێت دڵنیاش بن لەوەی هەموو کەس قایل نابێت بەو شێوەیە بەدەم بانگەوازیانەوە بچێت و پێویستی بێت بەوەها ڕێزلێنانەکیش نیە .

قسەی دووەمم بۆ ئەو نوسەرانەیە کە گلەیی لە کۆمەڵەکە یان خەڵات بەخشەکە دەکەن، بە بڕوای من ئەوەیان ناهەقییە، تەنها ئەوکاتە هەقی گلەییان هەیە کە بۆ خەڵات و ناوبانگ بنوسن و وەڵامی بانگەوازەکەیان دابێتەوەو کۆمەڵەکە بەئەنقەست فەرامۆشیان کردبێ. ئەو کەلەسەر بنەمای بانگەواز خەڵات ببەخشێ کەواتە (هاتن بۆهەمووانە) و ئەوە خۆتی ئاگات لە نەبووەو دواکەوتوویت.

دواقسەم بۆ هەموو لایەکە، خەڵاتی چی دەبەخشن وخەڵاتی چی وەردەگرن کە لە دوای ئەنفال و کیمیاباران هەرێمی کوردستان نەبووبێتە ئامێزێکی گەرم بۆ کەسوکاری قوربانیەکان و نەبووبێتە وێنەیەکی جوان کە هەموومان وەک یەک ڕێزلێگیراوبین و وەک یەک شانازی پیوە بکەین ؟ خەڵاتی چی دەبەخشن وخەڵاتی چی وەردەگرن کە جەلادەکان هەزارجار لە قوربانیەکان شکۆدارترن .

١٤/٣/٢٠١٧ سلێمانی

شەڕی موسڵ و پلانی دووەمی تورکیا لە کەرکوک عومەرمحەمەد

لە ٢٧ی ئابی ئەمساڵدا وتارێکم بەناوی (وانەی جەرابلس و سیناریوی گرتنەوەی موسڵ) لە بەشی بیروڕای ماڵپەڕی (N.R.T) بڵاوکردەوە،

تیایدا پێشبینی ئەوەم کردبوو، لە گرتنەوەی موسڵدا هێزەکانی کورد سنوری بەشداریکردنیان دیاریکراو دەبێت، هەڵبەت ئەوەشم لە وردبوونەوە لە قسەکانی ئەردۆگان وبن عەلی یەدرم و روداوەکانی دوایی و گرتنی جەربلوس هەڵهێنجابوو.
هەژارییە کە بۆ گرتنەوەی موسڵ چاوەڕوانی ئارامی بین، ڕاستە ئەوە پێویستییەکی ئەم قۆناغەیەو هەردەبێ تێپەڕێت، بەڵام ئەنجامی شەڕەکە ئارمی و ئاشتی ناهێنێ، بەڵکو هەندێک گۆڕانکاری لە شێوازی شەڕی دی دێنێتە ئاراوە کە لەبەرژەوەندی کورد نابن. ڕێگری کردن لە گەریلای داعش شکێن، هەروا خواستەکی لە خۆڕایی تورکیا نیە، بەڵکو ئامانج لەی دەربازکردنی داعشە، شەڕی موسڵ مەترسیدار دەبێ و دوای ئەوە کاتێک بۆ ئێژنێشکاندنی هەندێک لایەنیش دەبینین” چونکە بەشداری گەریلا دەستی تورکیا لە هاوکاری کردنی داعش و دەربازبوونیان بۆ ڕۆژئاوا کورت دەکاتەوە، جێختکردنەوەی تورکیا بۆ ئەوەی پەکەکە بەشداری شەڕی موسڵ نەکات بۆ ئەوەیە داعش بەشێوەیە تەقەیەک دەربازی ڕۆژئاوا بکەن و ئەو هێزە بەربدەنە گیانی یەپەگەو یەپەژە، تورکیاو هاوپەیمانەکانیشی هەرچیان ویست بە هاوکاری داعش بیکەن، دەنگەی ئەوەش هەیە کەوا لە ئێستادا سەربازی تورک لەیەک کاتدا دوو دەست جلی سەربازییان پێیە، یەکێک بەخۆیان و ئەوی تر بۆ چەکدارانی داعشە کە خۆیان ڕادەستی هێزەکانی تورکیا دەکەن بۆ ئەوەی بیانشارنەوە.
هەر زوو تورکیا رایگەیاند ئەگەر ڕێگە نەدەن بەشداری گرتنەوەی موسڵ بکەین ئەوا پلانی دی جێبەجێدەکەین کە بە پلانی (B)ی ناسراوە، هەتا ئێستا ڕێگە بە تورکیا نەدراوە، بەشداری شەڕی موسڵ بکات، بۆیە دەستی بە پلانەکەی برد بەڵام سەرکەوتوو نەبوو (ڕەنگە ویستبێتی هەوڵێک تاقیبکاتەوە بزانێ دەتوانێ بەرەیەکی تری جەنگ بکاتەوە ئەگەر لە کەرکوک سەرکەوتوبوایە و جومگە هەستیارەکانیان بگرتایە ئەوا کەرکوک دەبووە مەیدانی جەنگ و شەڕی موسڵ دوا دەکەوت) مادام سەرنەکەوت ئێستا دەیەوێت بە کوردەکان بڵێت: دەتوانم لە کەرکوک گێچەڵتان بۆ بنێمەوە، بۆئەوەی هەرهیچ نەبێت بتوانێ بەهۆی مەترسی سەر کەرکوکەوە هەندێک لە گەریلاو هێزەکانی پێشمەرگەی یەکێتی بکشێنەوە بۆ کەرکوک و بەرەی جەنگی ئازادکردنەوەی موسڵ چۆڵ بکەن، چونکە هێزی پێشمەرگە ڕۆڵێکی گەورە دەبینێت لە ئازادکردنی گوندو ناحیەکانی دەوروبەری موسڵدا کە لە میانەی هاوپەیمانێتی نێودەوڵەتی دژی تیرۆردا بە سەرکردایەتی ووڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا بەڕێوەدەچێت.
لە ئێستا دەتوانین بڵێین هێرشی تورکیا بۆسەر کەرکوک پەیامێکی سیاسی بوو، بەلای کەمەوە ئەوەیە کە ناهێڵێت داعش لەناو بچێت،

بە ئەوەی وەک هەرەشەیەک بیانهێنێتەوەو لە عێراق شەڕی بۆ بکەن ئەگەر لە موسڵیش نەمێنن ئەوا لەشارەکاندا دەتوانن بڵاوببنەوەو هەرشبەرن،کورت و کرمانج ئەوەی لە کەرکوک رویدا هەم پەیامێکی سیاسی بوو، هەم پەلامارێکی سەربازی ئامانجدار بوو، بەڵام تیرۆرستان نەیانتوانی بەو هێزەوە کەرکوک داگیر بکەن، بەڵام توانیان پشێوی بنێنەوەو خەڵک بکوژن، بەداخەوە میدیای کوردی رۆڵێکی خراپیان لە گەورەکردنی تاقمە تیرۆرستیەکەدا گێرا کە هاتبوونە ناوکەرکوکەوە.

تورکیا ئامانجی گەورەتری هەیە، ئامانجی ویلایەتی موسڵ وگەراندنەوەی ئەو ویلایەتەی هەیە بە کەرکوکیشەوە، هەمووان شاهیدی لێدوانەکانی ئەردۆگان و بەرپرسە باڵاکانی تورکیان کە هەڕەشەی ئەوەیان دەکرد " ئەگەر ڕێگەیان پێ نەدرێت بەشداری گرتنەوەی موصڵ بکەن ، ئەوا (پلانی B) جێبەجێ دەکەن ! بێگومان پلانەکەیان گەراندنەوەی ویلایەتی موسڵە بەسەر تورکیا، ئەوەی کردیان و پلانەکەیان شکستی خوارد. بەشێکی بچوکی ئەو هەوڵانەیە، بەڵام ئەمە دواهەمە و دوا پلانی تورکیاو ئێرانی دی بەتایبەتی عەرەبی سوننە مەزهەب نابێت، ئیدی تاکە رێگەی سەنگ وپێگەی کوردی باشور لەم دەخە مەترسیدارو پڕ لە ئاست تەنگەدا بەخۆداچوونەوەو خۆکۆکردنەوەیە بۆ ئاقاری یەکگرتوویی، نەک دابەشبوون بەسەر وەهمی سوننەو شیعەدا، رێککەوتن لەسەر خاڵە هاوبەشەکان . بەلای کەمەوە لە داهاتوودا شەڕ لەگەڵ یەکتری نەکەن، ئەفسوس ئەمە خەونەکەو پەناچێت بێتەدی، چونکە هێشتا ماویەتی پارتە کوردییەکانی باشور پەند لە رابوردوو وەربگرن، ئەمەش لەبەر یەک هەکاری سەرەکی، کە ئەوان خەونی سەربەخۆیان نیەو دەستەو گروپی جیاوازن و بۆ دوای کیشەی سیاسی کوردەوە نین، بەڵکو کێشەی ڕەوای کوردیان کردووەتە کارت بۆ بەرژەوەندی حزب وکەسایەتی و بنەماڵەکانیان. بەڵام ئیدی دەبێت سەرکردایەتی حزبەکان لەوە تێبگەن کە ئەم سەردەمە ئاڵۆزو جیاوازترە لە سەدەی رابوردوو. ئەگەرچی مێژوویەکی دورودرێژیشیان لە کەڵاولەسەر نان وقڕبرین و دەست چزان بەئاگردا هەیەو دەیان جار پشتتێکردنی هێزە ئقلیمی ونێودەوڵەتیەکانیان ئەزموون کردووە، بۆیە هەقە ئیدی پەندێک لە ئەزموونی پێشووتر وەربگرن، شەڕی کوردان جا هی پارتی و پەکەکە بێت یان هەر دوو هێزیکی تر لە دژی یەکتر، ئەگەر بەرفیتی تورکیاو ئێرانیش نەبێ دەچێتە خانەی بەرژەوەندی ئەوانەوە، ئەگەر کورد بەقوەی بیر لە ئایندەی خۆی نەکاتەوە یەکەم زیانلێکەوتوی جەنگەکە دەبێت، بەتایبەتیش لە دوای ئەوەی داعش موسڵ بەجێدەهێڵێت، چونکە زۆر هاوکێشە دەگۆڕێن و هاوکێشەو بەرژەوەندی تر دێنە گۆڕێ، بەتایبەتیش لەنێوان تورکیاو ئەمریکاو ئێران وعێراق

و روسیاو سوریادا، ئیدی دەخەکە تەرامانی قوەی دەوە و هەتابەڵەی ئاڵەزەو بەکورد پێئاستەنگە. چونکە نە دەوڵەتە ئیقلیمیەکان ونە هێزە هاوپەیمانەکان، باکیان بە زیان و کەمەکوژی کوردان نەبووەو نییە.

ئەوەی لە وتارەکەی دوو مانگ پێش ئێستامدا نووسیومە، تەنها پێش بینی بوو، بەڵام ئێستا واقعێکی تاڵە، ئەوسا سەرۆکی پارتی دیموکراتی کوردستان، مەسعود بارزانی بانگهێشتی تورکیا کرا، سەردانەکە هاوکات بوو لەگەڵ هێرشی تورکیاو گرتنی جەربلوس، لەوکاتەدا کەناڵە فەرمییەکانی پارتی و میدیاکانی سەر بەو حزبە وایان بڵاو دەکردەوە کەوا سەردانەکەی بارزانی بۆ تورکیا بۆ پرسی دەوڵەتی کوردی و پرسەی چارەسەری کوردو تورکیایە ! بەڵام هێشتا بارزانی لە تورکیا بوو کە ئاژانسی ئەنادۆڵی تورکی ئەوەی ژێربەرەشی خستە سەر بەڵێو شتێکی پێچەوانەی خستەڕوو کە مەبەست لەم سەردان و کۆبوونەوە دوو سەعاتییەی بارزانی لەگەڵ ئەردۆغان بۆ شەڕی .! نەک بۆ ئاشتی .

ئەرێ تورکەکان چ پەیوەستیان بەدەوڵەتی کوردییە ؟! ئەوان لەکەناڵەکانیانەوە رایانگەیاند کە بە ڕاشکاوی بە مسعود بارزانیان گوتووە لەگرتنەوەی موسڵدا سنوری تە دیاری کراوەو نابێت بچیتە ناو موسڵەوە. هەرواش بوو، رایانگەیاندووە بارزانیش وەک ئەمە دژی پەکەکەیەو پەیمانگوتووە سنورەکان توندبکات و ڕێگەنەدات پەکەکە هێز بگەیەنێتە رۆژئاوا (بن علی یلدرم لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنوسیدا گوتی) ئەمەش کارقایمی تورکیایە بۆ شەری داهاتووی رۆژئاوا، ئەردۆگان بەراشکاوی رایدەگەیەنە (کەوا دژی هەرقەوارەیەکی کوردە) ئێرانیش بەهەمان شێوەو ئەوانی تریش عێراق و سوریا هەروەها دژن، سەیرە ! نەیارانی کورد بەئاشکرا رای خەیان لە دژی کورد دەڵێن و سەرانی حزبە سیاسیە دەسەڵاتدارەکانی باشوریش بەئاشکرا دەڵێن تورکیاو ئێران دەستن ! بەیە ئەگەر ئەحزابی کوردی ئەو راستیە لەبەرچاو نەگرن کە دەوڵەتانی ئێران و تورکیا دەست نین، زەرەر دەکەن، بەلای کەمەوە هەتا ئەوکاتە دەستن کە دژی خواستەکانیان نەبن، دەنا ئەوانە زیاتریان دەوێ بەنمونە تورکیا هەتا ئەو ئاستەی شەری رۆژئاواو یەپەگەو پەکەکەی بۆ بکات دەستی پارتیە،ئەمە بە یەکێتی و ئێرانیش هەر راستە، پرسیاری جەوهەری ئەوەیە مەگەر داعش وتورکیا خەیان توانیویانە شەری یەکلایی کەرەوە لەگەڵ پەیەدەو هێزە شەرکەرەکانی بکەن ؟ ئەگەر ئەوان سەرکەوتوو بونایە چ پەیوەستیان بە بارزانی دەبوو ؟ ئایا کوردەکان یەکتر بکوژن چ ئازارێک بەئەردۆگان وئێران و سوریا دەگات ؟ بەپێچەوانەوە کورد دەڵێت : چ بابەت چ باران هەر لەبەفر کەم دەبێتەوە.

هەمیشە گریمانەی ئەوە هەیە دەوڵەتە ئیقلیمیەکان لە دژی کورد یەک بگرنەوە، ئەمە خاڵێکی هاوبەش و ستراتیژی مێژوویی نێوانیانە، لەم دۆخەشدا رەنگە یەکێک لە بژاردەکانی تورکیاو ئێران ئەوەبێت کە لەسەر موسڵ وئایندەی عێراق ڕێک بکەون، لە ئێستادا پێشمەرگە بەشێوەیەکی سنوردار بەڵام کاریگەر بەشداری شەڕی موسڵ دەکات و رێگە بەگەریلای پەکەکەش نادەن بەشداری شەڕی موسڵ بکات، هاوکات تورکیاش لە رۆژئاوا رێگەی پێدراوە هێزەکانی پەیەدە بۆردومان بکات، هەندێک سەرچاوە لە زاری ئەمریکیەکانەوە بڵاویان کردەوە کەوا فەرماندە باڵاکانی داعش موسڵیان بەجێهێشتووە، داعشەکانیش هەروا دەکەن ڕیشیان دەتاشن وجل وبەرگیان دەگۆڕن، وەک چۆن لە جەرابلس کردیان دەچنە بن بال□ی تورکیا، بەڵام جیاوازی ئەوەیە وەک جەرابلس موسڵ لەبن دەست و هەژموونی داعشدا نامێنێتەوە، خۆ ئەگەر تورکیاو عێراق لەسەر بەشداری تورکیا لەشەری موسڵدا بگەنە ڕێککەوتن ئەوا تورکیاو ئێران دەتوانن سیناریۆیەکی هاوشێوەی جرابلس داڕێژن،هەموو ئاماژەکانیش وا نیشان دەدەن کە تورکیاو عێراق ڕێک دەکەون، بێگومان ئێستا دەسەڵاتی شیعەکان لە عێراقدا باڵادەستە، بۆیە بەبێ ئۆکەی و بەرژەوەندی ئێران هیچ رێککەوتنێک لەگەڵ تورکیادا ناکەن. دوای رێککەوتنیان موسڵ ڕادەستی عێراق دەکرێتەوەو زۆربەی چەکدارانی داعشیش دەچنە ناو رۆژئاواوەو بەشێکیش وەک مەترسی لەسەر کەرکوک دەهێڵدرێنەوە، ئەمەش نە زەرەری بۆ پەزەکانی تورکیا هەیەو نەبۆ ئێران و نە بۆ سوریاش . بۆ عێراقیش سودی ئەوەی دەبێت کە بەبیانوی بونی تیرۆرەوە بێتەوە کەرکوک سەرباری هەرناکۆکی□کیان ئێران وتورکیا و سوریا لە دژایەتی پرسی کورددا هاوبەش و هاوهەڵوێستن. ئەمەش مێژوویی□کی درێژی هەیە. ڕێکەوتنی عێراق و تورکیا و بەشداری کردنی تورکیا لە جەنگی موسڵدا دۆخێک دێنێتە پێشەوە بەگشتی بۆ کورد لە باشورو رۆژئاوا مەترسیدار دەبێت، چونکە لەوەها حا□□یکدا ئەمریکاو هێزە هاوپەیمانەکانیش بێ باک د□ب□ن لە و خوێنەی لەکورد دەرژێ لەم جەنگەو ئەوەشی لەدوای گرتنی موسڵدا روودەدەن .

-——

سلێمانی – ٢١/١٠/٢٠١٦

لەبانەم هەناوە … عومەر محەمەد

ئەو پیاوەی لە تراژیدیادا سەرسامی کردم، هەردوای ئەوەی لە سەڵمان بەگی بانە بەخەمباری گەراینەوە، هەموومان بەماتەمی و دڵی پڕخەمەوە چووینەوە بەردەرگای ماڵی مام ئەحمەدی دڵشکاوو تەزیوو بەمەرگی ناوەختی هاورێ، هەرچەندە بە ئێمە زۆر زەحمەت بوو، بەڵام هەردەبوو، چاومان بە دایە عادیلە و خوشکە ڕەشپۆشەکانمان کەوتبا، هەتا لەم کۆستە ناوەختەش هەرهیچ نەبێت کەمێک لە روخساری رەش هەڵگەراوی یەکتری هەڵڕوانین ! لە دوای ئەوەی قەدەرێک پێکەوە دانیشتین، خوێقیانکردین بە شوێنی خەوتن ئەمەش لەگەڵ هەموو ئەوپیاوانەی لەدەوریان خرببووینەوە هەستاین بۆ رۆیشتن، لە بەر دەرگا مامۆستا ناسری ڕەحمانی کە لەشاری سەقزەوە بۆ هاوخەمی هاتبوو، لەگەڵ یەک دوکەسی دی بەیەکی ناساندین، (ئەمە مامۆستا عومەر محەمەدە، بەدوای ئەنفالدا دەچێ و لەگەڵ تەهای کەریمی جوانەمەرگ هاورێ بوون و راوێژکاری دوو فیلمی بووە، لەو کاتەدا پیاوێک هاتە لامەوەو بە گەرمی بەخێرهاتنی کردین، پرسی :

– ئێوە لەودیووەوە هاتوون ؟

– بەڵێ لە باشورەوە هاتووین .

– کەی دەرۆنەوە ؟

– سبەینێ ئەگەر نەرۆین ئەوە دوو سبەی دەبێ بگەرێینەوە .

– پێشئەوەی برۆنەوە زۆر پێویستە بتان بینم ؟ من گومانێکم هەیەو دەمەوێ بگەمە یەقین

– باشە بەچاوان سبەینێ دەتبینمەوە، بەدلنیایی پێشئەوەی بڕۆین چاومان بەیەکدی دەکەوێتەوە، بەڵام من نەمدەزانی ئەم پیاوە چ پەیوەندییەکی بە بنەماڵەی کەریمییەوە هەیە .

– سەرلەبەیانی رۆژی دووهەم ئەو پیاوەم دیتەوەو چومە لای، گوتم فەرموو من لە خزمەتتدام هەتا گوێت لێبگرم، چونکە ئێمە دوو سەعاتێکی دی دەبێت بگەڕێینەوە . کابرا گوتی باچینە دەرێ لەراستیدا من خەم بۆ ئەوە ئامادەکردبوو لەبارەی مەرگی تەهاکەریمی و ئومێدی کەریمی جوانەمەرگەوە پرسیارم ێبکات، چونکە ئەوشەوە باسی (گومان)ی کرد، کەچووینە دەرێ قامکی راکێشاو گوتی مامۆستا ئەتۆ ئەوگردەت لە دیارە ؟

– بەڵێ

– لەوێ کانییەک هەیە پێی دەڵێن چاوگی دوو برا، ئەمن هیچ سەرچاوەیەکی مێژوویم وەچنگ نەکەوتووە کە لەبارەیەوە نوسرابێت، وەلێ لە زاری پیرو ئختیارانم بیستووەو لەسنگی ئەواندا

تەمارکراوەو گەلێک جاران بۆیان باسکردووم و دەڵێن : ئەو چاوگە بۆیە پێی دەڵێن دوبرا چونکە لە کۆندا دوو برا هەبوون جوتیار بوون، ئەمما زۆر هەژاربوون، برا گەورەکەی ژن و منداڵی هەبوون، شەوێ کە براگچکەکەی دەنوست دەچوو ئاوی لە زرعاتەکەی خۆی دەبرێ و دەیخستە سەر زرعاتی براگچکەکەی، لەخودای دەپاڕایەوە بەشکو بەرهەمێکی باشی هەبێ و براکەم ژنی پێبهێنێ، وەلێ کە ئەویش دەنوست و براگچکەکەی خەبەری ببوایەتەوە ئەویش دەچوو ئاوەکەی لە زرعاتی خۆی دەبرێ و دەیخستەوە سەر زرعاتی برا گەورەکەی و بەو نیازەی زرعاتەکەی کاکی بەرهەمداربێت ، لە خودای دەپارایەوە کە زرعاتەکەی کاکم بەرهەمداربێ چونکە ئەو منداڵی زۆرن بۆئەوەی ئحتیاج بەکەس نەبن و ژیانیان خراپتر نەبێ .
ئەو پیاوەی بەدوادا چوونی بۆ ئەم چیرۆکە دەوە کاک حوسینی حەکیمی (بەیەن)ە، خزمی نزیکی تەها کەریمی سینەماکارەو فەیمەی کەریمیش هاوژینی مامۆستا مەجیدی کوڕی کاک حوسێنە، کەلەناو ئەو کەستەگەورەیەدا هەشتا خەمی ساغکردنەوەی چیرۆکێکی مێژوویی میللەتەکەیەوەیەتی و بەدوای سەرچاوەی مێژوویدا دەگەرێ ! ئەمە بۆمن گەلێک بایەخدارو جێگەی رێزە چونکە من لەم بەشەی کوردستان کە ئازادکراوەو زانکۆکانی بە پێل دکتۆراو ماستەر دەبەخشن ئەو خەون و خولیایە بە بەدواداچوون و ساغ کردنەوەی مێژوویان لە چاوەڕوان ناکەم .
بەهیوام ئەوەش هاوکارم بن لە پەیداکردنی سەرچاوەو زانیاری لەمەڕ چاوگی دووبرا لە نزیک گوندی بەیەنی شاری بانە

٢ی ئەیلولی ٢٠١٦ – سلێمانی

دڵپیسی و نیازپاکی لە نێوان نادیە مورادو ئەوانی دیدا … عومەر محەمەد

١٦ی ئەیلولی ٢٠١٦ – سلێمانی

نادیە موراد کچێکی کوردی ئاین ئێزیدییە،لە دایکبووی ساڵی

١٩٩٣یە، ئەولەگوندی کەچەی ئەزدی نشین لە دایک بووە، کە لە ٣ی ئابی ٢٠١٤ دا گوندەکەیان لەلایەن چەتەکانی داعشەوە گەمارۆدراو لە ١٥ ئابدا هەموو پیاوەکانیان کۆمەڵکوژکران و ژنەکانیشیان بردن، نادیە موراد یەکێکە لەوکچانەی لەدەستی داعش ڕایکردو ئەمڕۆ ١٦ی ئابی ٢٠١٦ لەبارەگای سەرۆکی نەتەوە یەکگرتووەکان و لەمەراسیمێکی تایبەتدا شەرەف ونازناوی باڵیۆزی نیازپاکی عێراقی لە نەتەوە یەکگرتووەکان پێبەخشرا، بەگومان ئەمەش پەرچەکردارێکی گرنگی کۆمەڵگای نێودەوڵەتیە بۆ داعش و دەستکەوتێکی گەورەیە هەم بۆ کوردوهەم بۆ عێراق .

ئەمە ڕۆژێکی مێژوویە بۆکورد، ئەگەرچی هەمیشە بەگومانەوە دەڕوانمە هەرجووڵەو قسەیەکی ئەوکەسانەی پێگەی نێودەوڵەتیان هەیە،گومانەکەشم لەوەیە لە مێژە ئەم میللەتە بەپێشچاویانەوە پێشلکاری گەورەی هەتا ئاستی کۆمەڵکوژی دەرهەق دەکرێت و هەوڵی سڕینەوەی دەدرێت و بە پێشچاوی جیهانەوە نەک جارێک، دەیانجار تاوانی کۆمەڵکوژی کوردان ئەنجامدراوە، وەلە ئەم کەسایەتیە نێودەوڵەتیانە تەنها لەبەر بەرژەوەندی ئابوریان لە پێش هەموویانەوە لەبەر (بەنی نەوت) نەخۆیان و نە دامەزراوەو ڕێکخراوەکانیشیان قسەیەکیان نەبووە بە قازانجی کوردی ستەملێکراو بێت. هەر هیچ نەبێت هەڵوەستەکیان هەبێت بۆ ڕێگرتن لەوتاوانانەو ڕێزگرتن لەو پەیماننامانەی خۆیان لەمەر قەدەغەکردنی تاوانی جینۆسایدو پاراستنی مافەکانی مرۆڤ وئابڕوی مرۆڤایەتی دەریانکردوون و واژۆیان کردوون.

بەڵێ ئێستا کە نادیە موراد لەباوەشی بانکی مۆندا دەبینم، ناتوانم میهرەبانی و ئینساندۆستیان بخەمە پێش ئازایەتی نادیەموراد، چونکە ئەوەی نادیەی رزگارکرد ئازایەتی خۆی بوو بۆ هاوکاری ماڵێکی عەرەبی بەویژدان، نەک هەوڵ وکۆششی سیاسیەکان، کاتێک لەدەستی چەتە بەدڕەفتارەکانی داعش هەڵهات و گەیشتەوە کوردستان، ئازایەتی خۆی بوو کەوا دەستەوسان دانەنیشت، هەر هیچ نەبێ نەبووە پاڵەوانی زەلیلی سەرشاشەکانی تیڤی ومیدیای کوردی، کەهەمیشە شاشەکانیان پڕن لەم قوربانیە زەلیلانەو کارەکتەرە چالاکەکانیشیان فەرامۆش کردووە، ئەوە ئازایەتی خۆی بوو قایل نەبوو ببێتە ژنەکی زەلیلی ناو کەمپی ئاوارەکان، قایل نەبوو بەپیتاکی ئاوارەیی ژێرچادرەکان بژی وشەوان بەداماوی ڕۆژ بکاتەوە،ئەی ئەگەر وانەبووایە چۆن دەبووە کارەکتەرێکی ئەکتیف ؟

نادیە موراد بەپێچەوانەی لەژیکی ئەوانەی ژنیان پێ زەعیفەوکەم عەقڵە،دەڵێت: ئەوەی من گەیاندمە ئەنجوومەنی ئاسایش و وڵاتانی دیکە، ئەو کارەساتانە بوون کە داعش بەسەر کچ و ژنی کوردی ئەزدی

هێنا و من بەچاوی خۆم بینیبوومن. هاواری من لەو شوێنانە تەنیا بۆ گەلەکەم نەبوو، بەڵکو مەبەستم بوو بۆ جیهان بەڵام کار بۆ هەموو ئەوانە بکەن کە بوونەتە قوربانیی دەستی داعش. من وا هەست دەکەم هەتا ئێستا بە ئامانجەکەم نەگەیشتووم، کارێکم نەکردووە بۆ ئەو پیر و گەنجانەی کەوتوونەتە دەستی داعش. ئەوەی من مەبەستم بوو بیگەیێنم ئەوە بوو کە داعش دژی مرۆڤایەتییە، دژی ژنان و منداڵانە، دژی هەموو ئاینەکانە.) کە ئێستا نادیە موراد لەباوەشی (بانکیمۆن)ی سکرتێری گشتی نەتەوەیەکگرتووەکاندا دەبینم هەست بەجۆرێک دەنیایی دەکەم،لەبەرئەوەنیە کە ئامێزی سکرتێری نەتەوە یەکگرتووەکان سەلامەتیمان دەپارێز نا لەبەرئەوەیە ئەو ئامێزە هەندەی سیاسیە، هێندە هاوسۆزییەکی فریودەرانە نیە. واهەست دەکەم دەبێت مرۆڤایەتی هەڵوێستێک لە ناپەسەندی خۆی بکات و دەستی داعش وداعش ڕەفتارو ئەوانەش کورت بکاتەوە کەلەپشتیەوەن . ئەوانیش تێگەیشتوون کەمەترسیەکە لەعێراق وسوریادا قەتیس نابێ بەڵکو مەترسیەکی جیهانیە.

نادیە موراد بەهەموو جیهانی گوت ژن لاوازو کەم عەقڵ نیە، سەرچاوەی فەسادو داوێن پیسی نیە، بەڵکو ئەوانە کەم عەقڵ و لاوازن کە ژن تەنها وەک کەرەستەیەکی سێکسی ومنداڵ خستنەوە دەبینن، تەنانەت لەدیلکردنیشیاندا هەروا مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرێت، راستە ئەوە بۆیەکەمجارە لەدوای تاوانێکی جینۆساید بەم شێوەیە گوێ لەکورد دەگیرێ و ژنێکی کورد بەهێی ئازایی و ئازادییەوە هەنگاوەکانی سنوری ناوخۆدەبەزێنێ و ناوپێگەی دەترازێتە کایەی نێودەوڵەتییەوە و متمانەی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی بەدەستدەهێنێت و نازناوی باڵیۆزی نیاز پاکی پێ دەبەخشرێت.

نادیە لەخۆڕا ناڵێت: "متمانەم بە حکومەت و سیاسەتی کوردی نەماوە" ئەو باش دەزانێت لەهەرێم چ دەگوزەرێ بەگومان ئەگەر سیاسەتمەداری کورد بیویستایە تەبگات لەدوای ساڵی (١٩٩١)ەوە دەرفەتی هاوشێوە بۆ دەربازبوانی ئەنفال وکیمیابارانیش، هەبوون بەڵام نەیانویست تێبگەن و گوێی خۆیان لەهەر دەنگێکیش کەڕکرد کە دەیویست لە دەردی شەرمنی وتێگەیشتنی کۆنەواری رزگاریان بکات، بۆیە هەموو ئەو دەرفەتانەیان کوشتووەو خستنەرووی ئەوکەسایەتیانەیان بەپێویست نەزانیوە. خۆئەگەر دەرفەتێکیش هەڵکەوتبێت بەرپرسان و وەزیرو گزیرەکان لەبری کارەکتەری گرنگ و شایەتحاڵی گرنگ کادیروخزم وناسیاوەکانیان ناردووەتە دەرەوەو دەسەی کۆمەڵکوژیان بەقوربانی گشتی ئەوروپاوئەمریکای خزم و کەسەنزیکەکانی خۆیان کردووە، دەنا لەتاوانی ئەنفالیشدا نەک نادیەمورادێک بەڵکو دەیان نادیە موراد هەبوون کە دەسەی ئەنفال بگەیێنن ناوەندە گرنگەکانی جیهان و

هەموو ئەوانەش شەرمەزاربکەن کە هاوسۆزبوون لەگەڵ بەعس وشۆڤێنیزمی عەرەبی و تورکی وفارسی .
بەگرتنی شەنگال نەک هەر پەردە لەسەر روی چەتەکانی داعش بەڵکو لەسەر کەی بیرو ڕەفتاری شۆڤینیزمی عەرەبی و ئیسلامی پەردەیان هەڵماڵدرا، ئەوەی لەمێژودا لەتەموومژدا مابووەوە تاوان و بەدڕەفتاریەکانی داعش بۆ وێنەی دیجیتاڵی خستیانەوە بەردەم رای گشتی، ئەوەی لە بارەی ئەتکردن وکرین وفرۆشتنی ژنانەوە لە ئەنفالدا دیزە بەدەرخەنەکرا ئەمجارە داعش بەلاقەکردنی ژنانی ئێزدی بەئاشکراو بەبێ پەردە سەلماندیانەوە، ئەوان چ لە ئەنفال وچ لە شەنگال ویستیان زیاتر ئابڕوی کوردو ئاینی ئێزدی بەرن، بەڵام بەو تاوان و بەردڕەفتارییەیان نەک هەرخۆیان لەسەر ئاستی جیهان ریسواترکرد بەڵکو نیشانەی پرسیاریان لەسەر پیرۆزیەکانیشیان داناو ژنانی ئێزدی نەک هەرداعش و لاقەکارانیان ریسواکرد، بەڵکو هەموو ئەوانەشی ریسواکرد کەهاوسۆزو داعش ڕەفتارن.
هەرچەنێک بێت مەرجعی فیکری سوننی عەرەبی بەتایبەتی و مرجعی فکری عەرەبی وتورکی دۆڕا داعش و هاوپەیمانەکانی و ئەوانەشی هاوسۆزو هاوپەیمانیانن لەجەنگدا بردیانەوە بەڵام ئەخلاقیان دەراند، موصڵ وشەنگالیان گرت بەڵام ئابروی دەسەڵاتدارێتی تورک وعەرەبیان برد.
نادیه موراد لەلایەن داعشەوە گیراو دەستدرێژی کرایە سەرناموسی بەڵام ئێستا بووەتە شەرەفی هەموو کوردێکی بەشەرەف و هەموو مرۆڤێکی ئازادیخواز بۆیە ئێستا هەر نوێنەرایەتی ئەو ژنانە ناکات، کە دەستدرێژیان کراوەتە سەر بەڵکو نوێنەرایەتی هەموو کوردێک وعێراقییەکی بەشەرەفیش دەکات لە نەتەوەیەکگرتووەکان . ئەوکچەی داعش ویستی ئابروی بەرێت ئەو ئابروی داعش وهەموو داعش رەفتارەکیشی برد بەتایبەتی لەماوەی ئەم چەند مانگەدا هەنگاوەکانی هەندە گەورە بوون هەرگیز پێشتر لەسیاسەتمەداری کوردی باشور نەوەشاونەتەوەو وبیریان لێی نەکردووەتەوە.
سەیرە ..! لەکاتێکدا سیاسەتمەدارانی خەڵکی کورد نادیەمورادیان فەرامۆش کردووەو لێی ناپرسنەوە، کە ئەو چ پێویستی بەوان نیە، بەڵکو ئەگەر سیاسەت وحیکمەتی سیاسی لەگۆڕێ بێت ئەوا ئەوان پێویستیان پێیەتی ! ئەو کچە ئێستا بووەتە رەمزێکی گرنگ کەچی نەک هەرشانازی پێوەناکەن بەڵکو هەستیشی پێناکەن ! لەکاتێکدا دەزگاکانی راگەیاندن هەواڵی سەردانی فەرماندەو سەرۆک خێڵەکانیان بۆ وڵاتان گەرم کردووە، کەلەماوەی ٢٥ ساڵی رابوردوودا ئەم سەردانانە هێچ بەرهەمێکیان بەکورد نەبووە، کەچی نادیە موراد وڵاتان دەگەڕێ و لەناو هۆڵی پەرلەمان و ناوەندی نێودەوڵەتی و ڕێکخراوەنیودەوڵەتییەکان و لەوانەش گرنگتر له بەردەم ئەنجوومەنی

ئاسایشی نێودەوڵەتی و کۆنگرێسی ئەمریکادا دەردەکەوێ و قسەدەکات و پێگەو ئابروی کورد بەرەو هەوراز هەڵدەکێشێ. سەیرە تەنانەت پەرلەمانی وڵاتی کوێت پێشوازی لێدەکات و رێزی لێدەنێ، بەڵام لەهەرێمی کوردستاندا نەک هەر سەرۆکایەتیەکان و حزب و رێکخراوەکان بەڵکو کەناڵەکانی میدیاش، بەبایەخەوە تەماشای ناکەن و گرنگی پێ نادەن ! ئەوەی نادیە دەیکات وئەوەی دەسەڵات ومیدیا لێی بێدەنگ و بێباکن ئاماژەیەکی رونە کەوا لەهەرێمی کوردستان سیاسەت بایەخیکی بۆئەوان نیە،ئەوەی هەیە بازرگانی ودامەزراندنی پێگەی خێڵەکی بازرگانەکانە. نەک بەهای مرۆڤ و چارەنوسی کورد وپێگەی سیاسی کوردان چ جای دەوڵەتی کوردی. بەدڵنیایی ئەگەر نادیە موراد هەمیشە لەکەناڵەکاندا ئامادەی گریان وکروزانەوە بوایە، ڕەنگە زیاتر جێگەی بایەخ بووایە، چونکە ئەم میدیایەی باشور هێندەی بەدوای لایەنی سۆزداری مرۆڤەوەیە هێندە بەدوای سەرخستنی دۆسێ گرنگەکان و عەقڵانیەت وکارەکتەری بنیاتنەروبەهێزەوە نیە . گومانی ناوێ ئەگەر نادیە موراد کچی سەرۆک خێڵێک بوایە یان دەکوژرا، یان چیرۆکەکەیان بۆ ئاوەژو دەکردەوە ئەوسا دەبووە قارەمانێکی لۆکاڵی و خاوەن پێگەی بنەماڵەیی نەک خاوەن پێگەی نێودەوڵەتی .